

Ціна 75 центів

НОВІ ДНІ

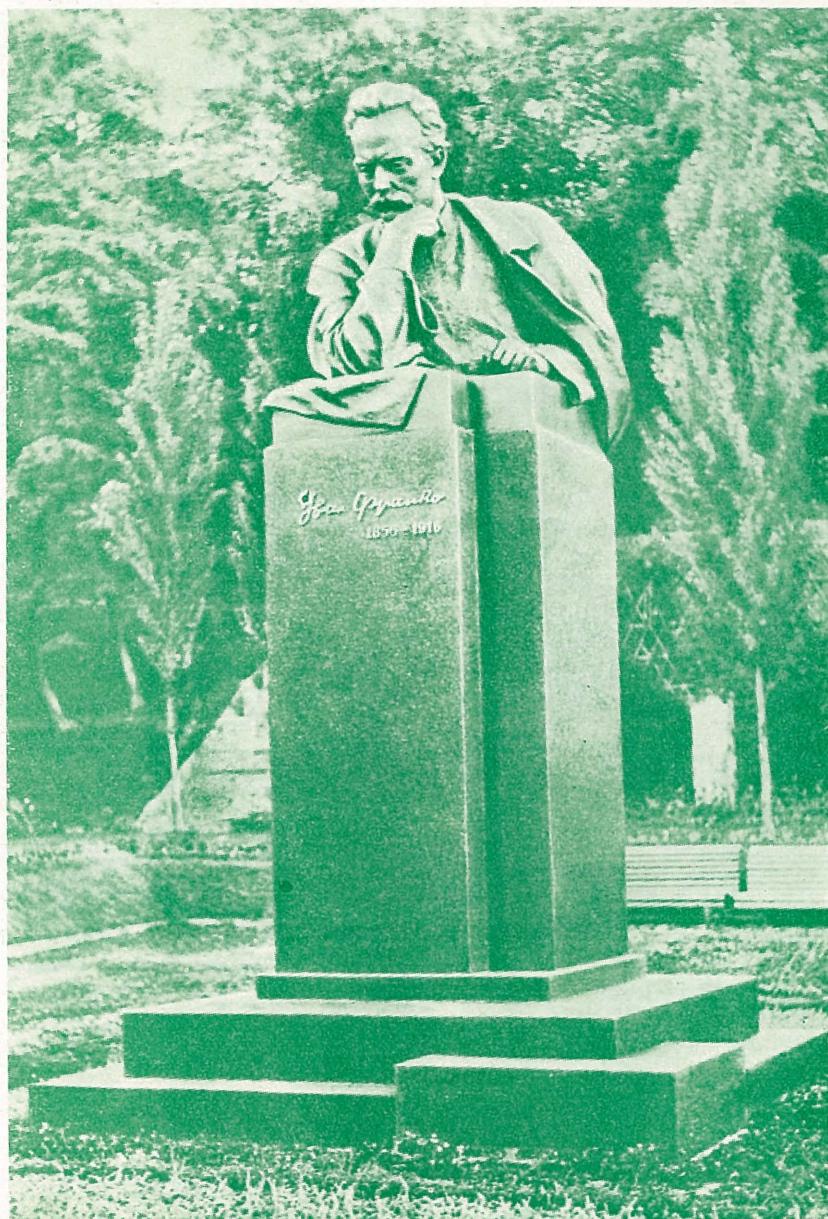
• NOWI DNI •

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ МІСЯЧНИК

РІК XXVII.

ТРАВЕНЬ — 1976 — MAY

Ч. 316

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ МІСЯЧНИК

Засновник, видавець і редактор 1950-1969
П. К. Волиняк

Видає видавництво "Нові Дні"

РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ:

д. В. Кислиця (головний редактор, у відпустці)
м. Дальний (тимч. виконуючий обов'язки
головного редактора)
О. Н. Гай-Головко, О. Г. Коновал,
Роман Рахманний

Григорій Мороз — адміністратор

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ (на рік):

Канада і США — 6.50 доларів
Австралія — 4.50 австралійських доларів
Франція — 25 франків
Англія — 1.75 фунта
Всі інші країни Європи, Венесуеля — 5.00 дол.
Решта країн Південної Америки — 4.00 дол.

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Англії:

A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England.

В Австралії:

S. Krywolap, Box 1586 M, G.P.O. Adelaide,
S. 5001, Australia.

На Чікаго і околиці:

Mr. D. Sawertailo,
1745 Junior Terr., Des Plaines, Ill. 60016, USA

На Філадельфію і околиці:

Mr. S. Jewsevskyj,
420 Woodhaven Place, Philadelphia, Pa. 19116,
U.S.A.

На Тандер Бей і околиці:

Mr. P. Swyrydenko
133 Bethune Street
Thunder Bay "F", Ont.
P7C 2G4

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

N O W I D N I
28 Northcliffe Blvd.
TORONTO, ONT., CANADA
M6H 3H1

Second Class Mail Registration Number 1668

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Mira Гармаш, M. Підріз, R. Качурівський — поезії	1
Петро Волиняк — Страх перед Петлюрою	3
Анатоль Галан — Фрагменти	6
Галина Крусь — Нема-то як у нас...	8
Нестор Король — Зустрічі з Іваном Франком	11
Олександер Архімович — Про роботу українських селекціонерів	14
Ярослав Харчун — На передньому краї науки	18
Олексій Коновал — Олімпійські змагання	20
Юрій Даревич — Підготовка української акції під час 21-ої Олімпіади	23
Дарія Сіяк, В. Голуб — Джерельні наукові праці	24
Василь Витвицький — Нова платівка Йосипа Гошуляка	27
М. Дальний — Порозуміймося Хроніка, читачі пишуть тощо	32

На першій сторінці обкладинки: А. Ю. Біло-
стоцький, О. О. Супрун. *Пам'ятник I. Франкові*
в Києві.

НА РОЗБУДОВУ ЖУРНАЛУ
ЖЕРТВУВАЛИ:

Шаблій М., Арлінгтон Гайтс, США	\$14.64
Супрун Раїса, Вінніпег, Канада	5.50
Дерев'янка Іван, Бельгія	5.00
Завицький Роман, Філадельфія, США	4.50
Семенюк Зіна, Торонто, Канада	3.50
Глушко Степан, Торонто, Канада (в 1975)	3.50
Гончарук В., Кітченер, Канада	3.50
Козоріз М., Тандер Бей, Канада	3.50
Симачовський М., Ошава, Канада	3.50
Бараник Марія, Чікаго, США	3.50
Михайлова А., Едісон, США	3.50
Драй-Хмара Ніна, Бруклін, США	3.50
Скрепіль Олекса, Маямі, США	3.50
Логуш Марія, Монреаль, Канада	2.00

Всім щиро дякуєм за допомогу.

Ред. і адмін. "Нових днів"

ЧИ ВИ ВЖЕ ВИРІВНЯЛИ ЗАЛЕГЛУ ПЕРЕДПЛАТУ?
ЯКЩО НІ — ЗРОБІТЬ ЦЕ НЕГАЙНО!

Редакція не відповідає за зміст платних оголошень.

Статті з поданими іменами авторів не конче відбивають позицію редакції.

ЗАМІСТЬ ПРОЛОГУ

Омріяне, побачене,
Пережите і страчене,
Загублене і здобуте
Я не можу забути...
Те, що сміхом чепурене,
Не знищене, не збурене,
Що зі сліз-смутку виткане
В'ється сірою ниткою,
Спомином спалахує щоночі
Як уява заснути не хоче:
Лине думка далекими милями
Наче повінь весняними хвилями
У минуле й невідоме,
Аж до болю, аж до втоми.

БАТЬКОВІ

Ми бігли з Високого Замку
В весняну сніжну заметіль
Давнопроминулого ранку
Як хмари ішли звідусіль.
Кружляли лапаті сніжинки,
Поволі топились на скроні,
А я, мов легенькі пір'їнки,
Ловила їх в теплі долоні.
Мені ще не стукнуло вісім,
Тобі вже іде шістдесят,
Та разом ми бродим по лісі,
Хоч хмари летять і летять...
У мене піdsnіжники білі,
(Це вислід таємних виправ),
Отак в березневі неділі
Нераз ти мені їх збирав...

— — — — —
Зів'яли піdsnіжки білі,
Пішов ти в далекі світи,
Лише у думках зацілі
Сніжинки і квіти, і ти.

**

О, нам би з тобою радіти
І бігти мов хмари полями,
Як в росах купаються квіти,
Як весни іще перед нами!
Ми зорі в волосся уткнули б,
Ми б вітер зловили за крила,
Симфонію ночі збагнули б,
Нас буря могуча манила б!
Ми в синьо-рожевім світанку
І в грізному громі-гурчанні,
У зливі, дощах безустанку,
Без слів говорили б в мовчанні.

**

Айстри зів'яли давно,
Айстри рожеві та сині...

Чому пригадалися знов,
Чому пригадалися нині?
А з ними і очі твої
Як небо в осінні хвилини,
Задумані, тихі сумні
Як айстри мрійливі та сині.
Минули хвилини святі,
Хвилини едему й екстази,
А квіти з'являються ті,
Приходять із осінню разом.
Чому пригадалися знов
Осінні задумані квіти,
Коли недопиту любов
Немає кому вже допити?

СТОКРОТКИ

Трави розквітлі,
Що за краса!
Клубляться хмари
У небесах...
Повінь зелена
Свіжих дерев,
Чаші дзвіночків —
Синій шедевр.
Дикі стокротки —
Споминів рай,
Сльози на віях —
Ти не питай...
Білі стокротки
Мій це євшан,
В шовках левади —
зоряний лан.
Скільки це років
Не знала їх?
То ж пригортаю,
Наче свої.

НОКТЮРН

Вийди у сад —
В срібнім прядиві ночі
Творяться чуда,
творяться дива,
В кого в душі
незачинені очі —
Казку покаже
вдача чутлива.
Сутінь у тюль
загортася ялину,
Коник цвіркун
Навіть скрипку закинув.
Снить богомілка
сні свої сині,
Вітром колисана
десь на калині.
Чаші закрили
крокіси білі,
Роси блищасть
на зеленому тілі,
Рожі міцніше
пахнуть і кличуть

В ніч зачаровану,
в ніч таємничу.
Бачиш? Маліє віддаль
простори.
Чуєш? Хтось рідний
здаля говорить...
Стане можливим
кожне бажання,
Але й гіркіший
посмак прощання.

M. ПІДРІЗ

ВЕСНА

Я для тебе, красуне в намисті,
Принесу в подарунок квітки,
Хай для тебе, як ранки росисті,
На папері лягають рядки.
Приторкнутися б ніжно устами...
(Поцілунки твої чарівні)
Усміхається радістю з нами,
Розливаючи сонячні дні.
Пелюстками оздоблюєш квіти, —
Одягається в барви земля;
Це до нас ти, щоб душу зігріти,
Завітала у гості здаля.
Зеленієш красою й у полі
Ледве дише теплом вітерець;
Ти людської перлинівка долі,
Животворчої сили мистець.
Тихим трепетом в серці, здається,
Відбивається соняшний час.
Ластівками майнеш — не минеться,
Полетиш яснокрила від нас.

Роман КАЧУРІВСЬКИЙ

БОЯНОВА ПІСНЯ

Край в тривозі — гість іде некликаний,
меч подзвонює, і спис дрижить.
І тоді Боянове покликання
їхати попереду дружин.

Зброєносці, вивірені вої,
голови схиляють перед ним:
— Визнаєм: сильніша пісня зброй,
нас багато, але ти один!

...Десь над Случчю після битви в полі,
підмостили під кулак сідло,
князь буй-тур тій пісні мимоволі
душу клав на вигнуте крило.

Сто плодів на яблуні століття,
сотні битв і без числа бійців.
Чом лише один приходить бити
списом браму опівнічних снів?

Це биття мені не одісниться.
Ще не раз на гострім тлі вікна

буде проти мене таємниця
регоати, наче
сатана...

**

Юність промайнула, наче спалах.
Молодість прийшла на зміну їй.
Дуже довго, цілу вічність спала
віща птиця у душі моїй.

А коли нарешті стрепенулась,
в синій лет розправила крило.
все, чим снів, прийшло до мене
на папері словом зацвіло.

ТЕРНОПІЛЛЯ

Запахло синім терном Тернопілля.
Росте з моєї хати сивий дим.
У серпні народився на снопі я
край тихої, спокійної води.

На цій землі за всякої погоди —
і в мирний час, і в днину навісну —
я славитиму радість первороду,
співатиму прекрасну новизну...

А житиму я мало чи багато —
це справа долі. Але й по мені
ростиме сивий дим з моєї хати,
цвістиме біла вишня
при вікні...

**

За тинами парубкують соняхи...
І коли обляже землю ніч,
засинають пастухи та конюхи
в нашій надзбуручанській стороні.

Від задухи дихають прискорено
і кудись прискорено летять...
Все в їх снах налите спілим
кольором,
повнозвуким, як саме життя.

**

В кінці доріг, на сьомім перегоні,
затягнутому ночі волокном,
впаду з коня в твої сумні долоні
відлунням пісні,
яблуком

чи сном.

І в мить оцю ти все мені пробачиш,
забудеш храп коня та посвист шин
і, похитнувшись, навіть не заплачеш,
так ніби я цього не заслужив...

“Вітчизна” ч. 12, 1975

“НОВІ ДНІ”, травень 1976

СТРАХ ПЕРЕД ПЕТЛЮРОЮ

Симон Петлюра, люблений і шанований нашим народом, на еміграції переміг буквально на наших очах — тільки останнє десятиріччя остаточно утвердило його ім'я, тільки за ці останні роки сталося так, що ніхто й ніде не посміє прилюдно зневажати його.

Ще кілька років тому, здаючи в книгарню травневе число "Нових Днів", я витримав гостру атаку від власників книгарні. Справа в тім, що в тім числі були матеріали про Симона Петлюру, але не було їх про Є. Коновальця.

— Ну, — сказав один з власників книгарні, — це вже справжній кінець еміграції! То ви, п. редакторе, згадали Петлюру, а не згадали Коноval'ця?

— Так, я згадав Петлюру, а не згадав Коноval'ця.

— То ви думаєте, що Коноvalець ніщо? Не шануєте його?

— Навпаки — Коноvalець дуже "що", і я його дуже шаную.

— ??? — здивовано дивиться на мене мій співрозмовник.

— Нічого. Петлюра нам треба, як Петлюра, а Коноvalець, як Коноvalець, а робити з них близнюків — значить не мати ані одного, ані другого.

Це було кілька років тому. Сьогодні таке питання вже не виникає. Сьогодні, того, хто осмілиться згадати Симона В. Петлюру без Євгена Коноval'ця, вже в зрадники нашої нації не запишуть. І в цьому величезний осяг всієї еміграції. Це здобуток і цілі нації, бо сьогодні нам ім'я Петлюри треба як ніколи.

І диво дивне: ніхто про це не пише, ніхто не говорить про цю потребу, а всі розуміють це і всі в цьому напрямку працюють. Відзначення 25-ти і 30-ліття смерті Симона Петлюри були справді всенародними, і, — що ще важливіше, — в цих святкуваннях взяли участь визначні культурно-політичні і державні мужі та преса багатьох держав Європи та Америки.

Здавалось би все гаразд, але... маємо ще й бандерівців. Особливо в Торонто. А поскільки Торонто сьогодні задає тон цілій Канаді, а може інколи і США, то про одну таку лекцію, яку одержали тут бандерівці, варто поінформувати українців усього світу.

У Торонто по довгих клопотах створено комітет для відзначення 30-ліття смерті Симона Петлюри. Створив його і очолював Іван Гуменюк, "старий канадець", голова Т-ва Сприяння УНРаді. Не переповідаю історії — справа не в тому, що цей комітет створено всупереч бажанню деяких керівників КУК-у, хоч КУК пізніше доручив йому (комітетові) діяти від імені КУК-у.

Справа в тім, що бандерівці (ЛВУ і СУМ) оголосили йому бойкот, підняли проти нього кампанію в своїй пресі, залякували, що ніхто на жалібні сходині не піде і т. д. Спирались вони як і завжди, на "факт", що "за нами, мовляв, майже

100% українців на еміграції". Формальною причиною бойкоту було те, що комітет запросив на ці жалібні урочистості президента УНР д-ра С. Витвицького, а це, — на думку бандерівців, — була найбільша зневага Симонові Петлюрі.

Сталось так, що бандерівці у відзначенні в Торонто 30-річчя смерті Симона Петлюри зазнали поразки, якої вони не сподівались і якої ніколи ще в Канаді не мали: всі побачили, що за ними пішло не "майже 100 відсотків", а найбільше 5 відсотків. Це дуже було добре видно з того, як вони демонстративно виходили з православної катедри св. Володимира, коли почалася панахида по бл. пам'яти Симонові Петлюрі: вийшло лише три особи, в т. ч. і один з редакторів "Гомін України"...

І бандерівці переполошилися. Як рятувати престиж? Треба звалити на когось вину, треба запевнити маси, що цей "хтось" діяв "за вказівками ворога". І цей "хтось" відразу знайшовся: це провідна українська інтелігенція, якої смертельно боиться ця партія, з якою веде безнастінну боротьбу, яку стало обвинувачує у зраді народу, у діях на замовлення ворога, з якою вона, нарешті, цілі роки бореться фізично навіть.

"Гомін України" в числі від 9 червня ц.р. в передовій статті "Круті дороги" переконує своїх читачів, що українська інтелігенція бльокувалась і бльокується з Москвою, що вона, укладаючи договори з ворогами, перекреслювала "ідею нашої соборності і самостійності", що вона не давала змоги працювати Симонові Петлюрі і т. д. і т. д. Все це врешті зрозумів був і Симон Петлюра (перейшов на бандерівські позиції!) і.. але зачищуємо "Гомін України":

"В дальшому сл. п. С. Петлюра зрозумів теж (виходить, що "в ближчому" він і сам був інтелігент, себто "ворог народу"! П. В.) конечність покінчити з впливами згубних ідей, защеплених ворогом нашій провідній інтелігенції (підкр.. мое. П. В.) і тому залишив ряди партії..."

Можна було б промовчати ці гайдікі слова, але це ж подається, як думка Симона Петлюри! Чи можна мовчати в такому випадкові? І що варта наша преса, коли такі факти пропускає безкарно?

І нарешті, що варта нація без провідної інтелігенції? І що варта еміграція, коли вона дозволяє свою провідну інтелігенцію на кожному кроці безчестити, ганьбити, знищувати морально й фізично, не давати їй робити те, що може зробити тільки вона, себто провідна інтелігенція?...

Воля праці інтелігенції нашої гальмується всіма способами і всіма силами. І це робиться роками. Я не піду за прикладом бандерівців і ніг твердитиму, що це "ворожа робота". Ні — це не ворожа робота, а це безмежна глупота і безприкладне хамство, якому пора покласти край. Бо ворог з бездіяльності нашої інтелігенції користав, користає і користатиме. А в таких умовах, в умовах постійного цікуння, інтелігенція працювати не зможе.

ФРАГМЕНТИ

(З давно минулого)

Чи ви бачили колись річку Десну, оспівану Олександром Довженком? Десна — ліва притока Дніпра, місцями широка й глибока. Отже, втопитися в ній було легко, і ми, діти, купалися з обережністю, не відпливаючи далеко від берега.

В Десні водилася нечиста сила. Такої думки був мій приятель, співучень і співрозбішака Серж. Так його чомусь називали в родині, хоч далі цього французькі впливи не йшли. Нечистої сили ми всі боялись, особливо ввечорі, і ніхто тоді не затягнув би нас на берег лагідної річки. А вдень, у вільний час, ми завжди були коло неї й промокали наскрізь, а пізніше наскрізь пропікалися сонcem.

Купання й дитяче розбишацтво приваблювали більше, ніж наука, але вчитися було треба з уваги на шкільне посвідчення, що його видавали кожному учневі в кінці кожної чверті року. Там мусіли бути п'ятірки й четвірки. На трійку тато вже дивився скоса, а за двійку безцеремонно стягав штани й "напучував" ремінцем.

Розуміється, з бігом часу діти ставали свідоміші, менше купались і більше вчилися. Серж зрештою зовсім відмовився від мандрівок на Десну, бо хотів здивувати батьків самими п'ятірками. Та в тринадцять років потроху приходять інші спокуси, не до всіх, а вибірково... Ралтом усвідомлюється різниця між хлопцем і дівчиною, очі радо схиляються до дівочих ніжок, таких швидких і вправних... Одного разу я спитав Сержа:

— Чи тобі подобається Лариса?

Серж зневажливо фуркнув:

— Лариса? Ота дзига? А що в ній може подобатись?

Я відчув, що тема не для Сержа й замовк. А сам нишпорив за нею очима й зітхав тому, що був малій. Різниця, правда, була невелика, мені тринадцять, їй дванадцять, але вона — дочка господарів, фактичних володарів наших тіл і душ за відсутності батьків, і не дуже розженешся тут із залияннями...

Ми ніколи не балакали, тільки обмінювались поглядами й усмішками. Усмішка в Лариси нагадувала щойно розквітлу червону троянду, а очі — немов два шматочки неба. І ось раз, коли я отак "ів" її очима, мій приятель (не Серж, а інший) відпустив на її адресу нецензурне слово Я рвучко обернувся до приятеля й без зайвих пояснень залішив йому в ухо. Може, зчинилася б справжня бійка, та я був сильніший і приятель негайно втік. Зате усмішка-троянда розкрилася ще більше, а з шматочків неба сяйнула щира подяка.

Напівдитяче, напівхлоп'яче почуття до Лариси жило в мені, мабуть, років чотири. Той дванад-

цятилітній магнет звів собі зтишне гніздечко в моєму серці та й сидів там, посміхаючись. Пізніше, вже бувши в старшій класі середньої школи, я спеціально поїхав підивитись на магнет. Зустрілисся по-дружньому, але й без особливого захоплення з її боку. Вона хотіла показатись дуже освіченою, говорила мені щось про класицизм у літературі, а я дивився на її струнке, вже цілком оформене тіло й нічого не розумів, хоч і не був дурнем. До себе в хату мене Лариса не заприсила, я зустрівся з нею ще раз, коли вона йшла в гімназію, і... викинув геть гніздечко з магнетом... Серж у мене спитав:

— Бачив?

— Та бачив.

— Ну, й що?

— Нічого особливого. Більш не поїду.

— А я тобі не казав?

Проте справа була не в відсутності "особливого", а в відстані між нами. Я перебрався до іншої місцевості, доситьдалекої, а хіба ж досягнеш чогось через відстань?

З Сержем ми на деякий час розлучилися також. Натомість з'явився в мене добрій, життєрадісний приятель Євген, і він познайомив мене з дівчиною Анею, що мала 21 рік, але нічим не відзначалася від нас, сімнадцятилітніх. У неї були сліпучо-блі зуби й дитяча усмішка. Вона якось дуже швидко пригорнула мене, навчила жагуче цілуватись, прив'язала до себе міцною ниткою. Кожного дня, ввечорі, я летів велосипедом за чотири кілометри до неї, а потім ми йшли на залізничну лінію. По обидва боки лінії шумів сосновий ліс. Ми спускалися з крутого насипу й ступали на м'який килим торішніх соснових гілок. Тоді я хапав Аню на руки й ніс, не відчуваючи її ваги. Так було на протязі моїх вакацій, а далі... Коли б вона мала сімнадцять, а я двадцять один. Я поїхав учитись і більш не повертається до заліничної лінії й до лісу.

Того року утвердилася хоч і скороминула гетьманська влада. Ми вчилися наполегливо, поспішали, передчуваючи, що прийде час, коли зовсім не можна буде вчитися. Серж нікуди не вилязив з кімнати, зубрив, як проклятий. Ми обливали його крізь вікно водою, й тоді він, роззлостившись, хапав подушку й колотив нею по наших головах.

Нас у кімнаті було четверо. Один Серж, один Сергій, Сашко й я. За вийнятком Сержа, всі відзначалися життєрадісною вдачею й любов'ю до дівчат, на шкоду науці. Незабаром з'явилися і дівчата — дві місцеві, із сусіднього будинку, й дві "приїшли". Тут уже не витримав і Серж. Але він був хитрий і притулився до місцевої. А ми з другим Сергієм, по нерозважності, вибрали якнайдальших. Правда, це було справою уподо-

бання, та воно не раз давалося візнаки... Не дуже приємно, скажу я вам, тягнутись із дівчиною, проводжати її через усе місто, безлюдне й безмовне, з огляду на так звану, поліційну годину. Ще б постояв коло фіртки, або посидів би на лавці, притискаючись, та всередині хробачком думка: зловлять після поліційної, приведуть у ту дурацьку комендантuru, і що скажеш? Проте мене доля берегла, а Сергія таки схопили. Він семиверстними кроками поспішав додому, та раптом почув якусь розмову поблизу, спинився, ще й прикладав до вуха руку. І тут зразу: "Гальт! Вас маєш ду?" Німець-патруль стиснув Сергія за лікоть і тягнув до комендантury. Добре, що Сергій знову дещо по-німецьки й з'ясував патрулеві причину свого пізнього повернення.

Дотягли до літа, здали іспити й чурнули додому — відпочивати й набиратись сил для дальнього паняння наукового воза...

І знов я зустрівся з красунею Десною. Здорова будь, моя зеленовода мовчальниця! Тепер уже я знаю, що в тобі нема жодної нечистої сили, що ти безгрізна й привітна для своїх наддеснянських людей. На бік книжки, на бік і всіх дівчат, які відривали від тебе. Отак, вилежуватись на березі, на тому білому піску, а потім поринати в холодну гладінь і ще вилежуватись, поки сонце не підморгне вечірнім червоним оком — пора, мовляв, додому...

Подорож восени до Чернігова була весела. Залізничних квитків тоді не існувало, ніхто їх не вимагав. Залазили до товарового вагону, як до власної брички, розташовувались там по-домашньому й їхали, куди потрібно.

У вагоні-теплушці я запізнав милу дівчину з міста Кролевця, що добиралась до Києва, маючи на меті продовжувати освіту після закінчення гімназії.

— Як вас звати? — запитав я.

— По-російському, Паша, а по-нашому — Параня. Як вам більше подобається...

— Параня? Чудово! А я — Анатолій. Шкода що нам трохи не по дорозі, але за рік і я буду в Києві, закінчивши духовну семінарію...

— Ви семінарист?

— Семінарист.

— А в священики не хочете?

— Не хочу.

— Чому?

— Бо грішний. Люблю дівчат, пісні, танці, а священикам танцювати не можна.

Параня блиснул перлами непорочних зубів.

— Правильно. І я такої вдачі. Знаєте, що? Даєте листуватись. Ось моя постійна адреса, бо я житиму в тіткі. А ваша?

— Моя, Параню, покищо не відома, де оселять.

Отже, спочатку я напишу вам...

Ми розлучилися з Паранею, як добре друзі. Пізніше було й листування, але коротке, 5—6 листів, бож юність не постійна. Нові зустрічі, нові захоплення швидко відтіснили набік випадкове знайомство в дорозі на Чернігів.

Ці останні місяці у духовній семінарії спочатку були найкращими. Врешті гетьман із німцями "змилися". Нас нарешті примістили в гарній будівлі семінарії, над річкою Стрижнем. Українці стали тимчасовими господарями на своїй землі. Вийшла з запілля своя мова, скрізь свої вивиски й оголошення, на семінарських вечірках і концертах з патосом деклямували Олесеве:

Яка краса — відродження країни!

Але згодом у повітрі неприємно запахло... московськими советами. Пригадую такий випадок. Я шукав на Лісковиці своїх знайомих і ніяк не міг знайти числа будинку. Звернувся до якогось перехожого з проханням: — А чи не могли б ви мені сказати, де тут мешкають ось такі?

Перехожий видивився на мене з неприхованим презирством.

— Мешкають? Чи є "мешкають"? У нас говорят: не мешкай, а то опоздаєш. Ты что, не знаешь русского языка? Железяку на пузяку геп?

Я був молодий, зухвалий і відповів захисникові "руського языка":

— Слухай, йолопе, я ось тебе так гепну по пузяці, що й кісток не збереш. Іди ж від мене до всіх чортів!

По місті вештались якісь озброєні люди. Казали — демобілізовані, з фронту, але фронт першої всесвітньої давно скінчився, демобілізовані розбрелись по своїх місцях, а що треба цим зайдам?

Ми почули про наступ Антонова-Оксієнка на Київ. Незабаром советські активісти безкровно перебрали владу в Чернігові й почали заводити свої порядки.

— Духовна семінарія? Розсадник релігійного дурману? Щоб і духу її не було!

Семінарське начальство пробувало сперечатись. доводило, що це ж середня загальноосвітня школа, при чому напередодні закінчення навчального року. Дайте ж, мовляв, хоч закінчити цей рік.

Ні, не вплинуло. Напівграмотний губерніяльний комісар, що відав освітою, розпорядився: не гайно звільнити приміщення духовної семінарії й приміщення епархіяльного дівочого училища. Провели загальні збори випускників, і ректор семінарії Сокольський, священик з академічною освітою, схвильовано сказав:

— Дорогі мої, ми не в силах вас захистити. Отже, їдте додому, підготуйтесь до випускного іспиту, а тоді кожний з учителів проекзаменує вас, а я видав атестат про закінчення семінарії. Іншої ради нема!

Так ми й зробили, кожний в індивідуальному порядку, бо збиратись групами нам знову ж було заборонено.

І почалось наше підсоветське, нужденне, "заяче" життя.

Нехай це буде Вашою амбішією, Дорогий Передплатнику, — приєднати бодай одного передплатника "Нових днів"!

НЕМА-ТО, ЯК У НАС...

Казъка Мах сплеснула руками й, щоб перекри-
чати всіх у кімнаті, стала на стілець:

— Дівчата! До нас міліція зараз прийде: Вірка
крамницю обікрала!

Вірка стояла посеред кімнати й, загадково
усміхаючись, то викладала на стіл своє добро, то
складала у валізу. (Нарешті побачили... Після
цього ніхто вже не скаже, що вона, Вірка, хваль-
ковита!).

— Де? — Коли? — Як? — Понад двадцять дів-
чат миттю оточили Вірку. Розхапували й здиво-
вано розглядали невидані речі.

— А я не кажу хіба?

Сонька Фельдман заперечила:

— Такої якості й кольорів навіть у нововідкри-
тому універмазі — гордості трудящих Києва —
за лихварські ціни не купиш. За ці десять днів,
що ви були вдома, я там кожну річ перемацала.

— Та кажи вже, заразочко! — нетерпелив-
ляться дівчата. — Запишалась, мов кошеня в по-
пелі.

Вірка рухом голови відкинула із чола неслух-
няну гривку.

— Не мотай головою, наче коняка в спасівку,
— кажи!

Узвішися в боки, Вірка тіпнула ще раз грив-
кою.

— А може б ви вгадали... голови капустяні!
Помізкували б трохи: Вірка за кордоном була!

— За... За кордо-но-ом?! — За яким?

— Ну, нехай, не за справжнім — за недавнім...
До братів-галичан у гості їздила.

Неймовірна новина блискавкою облетіла гурто-
житок. Перестрибуючи по два, а де й по три
східці нараз, помчала на третій поверх Нінка
Мельник.

— Катерино Миколаївно, чули? — влетіла до
командантки, — Вірка за кордоном була — ка-
питалістів бачила!

— Калініна? Від тієї шелихвістки всього споді-
ватись можна...

Поселившись в гуртожитку, Калинина Вірка у
перший день вирішила, що стіл у кімнаті на те
ї стойти, щоб служити їй за трибуну.

— Товарищи дівчата! — гукнула, — увага, то-
вариши... Чи ви усвідомлюєте, хто ми тепер?

— Хто ж ми? — обстутили стіл першокурсниці.

— (Голови капустяні...) Пролетарські студен-
ти, — ось хто ми! А потрапили, як мені видя-
ється, у, прости, Господи, пансіон для шляхетних
дівчат! Чи ви чули, як студентки старших курсів
називають себе? Огидно слухати: Надечка, Ле-
ночка, Олюня... А прикладки які! Серденко, ри-
бонька, кицюня — аж нудить... Перед нами, то-
вариши, відповідальні завдання: осучаснити гур-
тожиток! — Вірка обвела переможним поглядом
своїх слухачок. — Ну, ось ти, — ткнула пальцем

у кучері найбільш пановитої, — як ти називаєшся?

— Казя... Казимира.

— Тепер будеш — Казъка! Наші імена —
Леська, Любка, Танька. А пестливе слово у нас
буде — зараза. Між нами не повинно бути сли-
нявих панночок! Для тих, хто не знає: я нази-
ваюсь Калініна... Вірка Калініна.

— А ти, Вірко-заразо, який відділ обрала собі
— технологічний, чи фінансовий? — несподівано
впало питання з сусідньої кімнати: там, у дверях,
чмихаючи в кулаки, купчилися старшокурсниці.

— Фінансовий, — кинула Вірка через плече. —
Чому питаєш?

— Бачу, — сміється Санечка, студентка че-
твртого курсу, — руки в тебе не пролетарські:
до грошей тягнуться.

— Не до грошей, а до віжок. Живемо ж іще
при соціалізмі — нижчій fazі комунізму; і деякі
одиниці не встигли перебороти байдужого став-
лення до праці. Потрібна матеріальна спонука у
формі грошей. Та й гроші в соціалістичному су-
спільнстві не те саме, що в капіталістичному: там
вони переходять у капітал, є засобом привлас-
нення чужої, неоплаченої праці, у нас же гроші
виражають соціалістичні виробничі відносини...

— Виявляється, ти підкована.

— Маю сестру бухгалтера, і це вона так із
чоловіком старалася, як я три тижні тому вступні
іспити складала! А ну ж спитає хто...

— Смали, Вірко, далі! — заохочує третьокурс-
ниця Раечка.

Осучаснення гуртожитка — це справа, хоч і
недалекого, все таки майбутнього. А в ній уже
гніздився " дух, що тіло рве до бою". Вірці хоті-
лись діяти, подібно вождям, агітувати, організо-
вувати й вести маси до перемог. Та й боротися,
виявляється, є за що. Бо раз ми студенти, зна-
чить — люди дорослі; вирвалися із-під опіки
батьків, чи старшої сестри (у Вірчинім випадку)
і можемо робити, що кому заманеться! Наші гур-
тожитки є біля станції Київ-2, у Дарниці і, навіть,
у Бортничах. Але там, чомусь, поселили хлоп-
ців. Дівчата, ніби за якусь провину, мають про-
живати й навчатися в тому самому будинку! Ось
якби ми жили в Бортничах... Там же, у лісах.
військове містечко — уявляєте? Ми б кожного
вечора ходили до військовиків на танці! Отже —
протестуймо, домагаймося рівноправності: нехай
хлопці живуть тут, а ми — там.

Маси за Віркою не пішли, послухали поради
старшокурсниць: сидіти й не рипатись. А Ма-
нечка ще й поворожила жартома, як Катерина
Миколаївна незабаром будитиме Вірку:

Ранок. Вірці сниться найкращий у світі сон.
Ніби одержала від сестри посилку, і там, крім
шпонів та коржиків, є й шматочок сала. І тільки

голодна Вірка хотіла йти, як де не візьметься велика руда кицька. Вона, намірившись відібрати їжу, гонить Вірку із-за столу:

— Уставайте! Панни, вставайте! — це із кімнати в кімнату переходить комендантка. Вертаючись назад і бачивши, що всі й далі сплять, повторює:

— Барішні! Годі вилежуватися — вставайте! (До речі, хлопці встають самі й спішать, бідаючи, до поїда).

— Дівки, вставайте!

Не добудившися, Катерина Миколаївна починає розкривати тих, що сплять ближче дверей:

— Дівулі, вставайте!

— Уже встаемо... — підвішивши, Вірка сидить на ліжку й кулаками протирає очі.

Комендантка йде собі, а Вірка приподушується знову. Тільки на п'ять хвилин, тільки на п'ять... Та земля раптом приспішує своє обертання, й за п'ять хвилин промчало... сорок п'ять! Перший дзвінок. Вірка скроплюється й за наступні п'ять хвилин одягається, умивається, сяк-так зачісуються і — на перерві прибіжить і застеле ліжко, — летить! Добре, якщо перша лекція на другому поверсі: поки вчитель зайде з третього, Вірка, з першого, випередить його. А як на четвертому? Йї треба буде дігнати й перегнати, скажімо, професора Гордієнка, математика, і вскочити в автоторію перед самим його носом... Та найгірше — економічна географія. Бо на третьому поверсі. Завуч Зведенюк тільки перейде із своїх дверей у сусідні. І спізнення на лекцію він не подарує. Ні Вірці, ні комендантці.

Вірка разом зі всіма щиро сміялася із своїх майбутніх пригод. Щож, хай і так. Тим паче щосуботи своїх хлопці (так запевняють старшокурсниці) не поспішатимуть додому, і в залі влаштовуватимуть танці. Але ж... Що зробити таке, чого б не робили, якби жили зі старшими? Щось таке... таке... щоб було й несамовите й нешкідливе... щось — божевільне?

— Я знаю, — радить Нінка Мельник, — ти можеш матюкатися!

— Добра думка, — погоджується Вірка, — але це пізніше.

— Ну, це ви всі можете... — у старшокурсниць відразу покисли обличчя. — Тільки уклінно просимо: якнайтихше, щоб ми не червоніли.

Вірка морщить лоба, чухає потиличю. Чим засвідчити своє усамостійнення?

І враз аж розквітла:

— Товариші, хто має ножиці?

Із сусідньої кімнати принесли кілька пар.

— Почекайте, — кажуть, — скоро кожна з вас обзаведеться і ножицями, і голкою, і нитками. Бо тут немає ні матері, ні старшої сестри.

— Бачите? — на ліву руку Вірка накрутила коси, а правою націлилась на них ножицями.

— Вірко, не ріж! — гукнули всі в один голос.

Завагалася. Їй і самій шкода! Але ж це був останній козир, і вона відрізала... кілька сантиметрів. (Потім різатиме щодня потроху, поки буде що різати. Як вистриже потиличю — усі чекатимуть наступного дня, щоб побачити, як Вірка відтинатиме вуха — піде в перукарню. Там

"НОВІ ДНІ", травень 1976

їй підрівняють і, щоб трохи відрізнялася від хлопця, закучеряють гривку).

— Знаєш, Вірко, що я думаю? — обізвалася Казька. — Стіл для тебе занизька трибуна. Ось! Вілазь вище, — і на стіл поставила стільця.

Покористуватися підвищенням Вірка не встигла. Надійшла комендантка й потурила зі столу, сердито заявивши, що вона тут її батько й мати, старша сестра й міліція в одній особі.

Наступні чотири місяці Вірка козиряла своїм прізвищем. І рідко траплялося, щоб не питали:

— Чи, бува, не той... не рідня, часом?

Не стверджувала, але й не заперечувала. Мовляв, скоро знатиме. Уже цієї зими, як настане вільний від науки час, пойде в Москву. Батька шукатиме. Волоцюга, мабуть, був. Було це в 32-му: вийшов із дому та й не повернувся. Знашов собі десь якусь та й живе, про родину забувши. Мати дуже його любила. Ледве рік прожила та й померла з туги. А Вірку старша сестра до себе забрала. Тепер, коли виросла, вона знає батька. І хто ж, як не Михайло Іванович мав би допомогти? І хай не кажуть, що Кремль неприступний. То — іншим, не її. Вірка вголос мріє, як на звук її прізвища в "сонцесяйному" навстіж двері порозчиняються. Бо кому б не було цікаво, хто це така, оця Вірка Калініна. Насамперед отому симпатичному дідусею. І вона йтиме до нього, немов у казці, коридорами Кремля, а він — такий рідний, хороший — зустріне її в дверях свого кабінету. За стіл посадить, накаже гарячого чаю принести.

— Дуже змерзла, дитино? — спитає.

І оповість йому Вірка про своє сирітство. (Тоді й довідається, чи не одного вони кореня). Ще й не докінчить, як він, перепросивши, потелефонує кому треба, а той — далі. І так далі... Поки Вірка скінчить свою розповідь — батько знається. (У нас же легко людину знайти, бо всі пашпорти мають, і десь приписані).

— А везіть його сюди! Як він смів таку дочку лишати!

Інакше й бути не може. То в капіталістичних країнах не турбується дітими. У нас не так! І з любов'ю поглядає на портрет Михайла Івановича, що стоїть на столику. Лягаючи спати, каже йому "добранич". Часто питає удаючи, ніби смикає за сиву бороду:

— А правда ж, дідусику, поможеш Вірці батька знайти?

У кутку розмовляють дві:

— Мабуть, добра пройда оця Вірка: така й підземлею знайде!

— Не будь злою. Нехай дівчина, якщо зможе, батька з тюрми вирве.

— Думаєш?

— А звідки ж? Чуєш же: і мати померла в 33-му...

31 грудня усі збиралися додому, а Вірка — у Москву. До поїзда відправили її всі кімнатою.

— Назад чекайте мене з батьком! — гукнула з вікна на прощання.

А приїхала сама! У дорозі передумала й назад, додому, завернула. Бо на віщо її батько? Проми-

нуло дитинство без нього, а тепер вона — доросла, шістнадцятий уж!

— Ну, знаєте... — розчарувалася Казька. — Вірка — базікало, теревені розпускає, а ми, ослиці, вуха розвішали слухаючи. Стільки збирання, а потім із дороги вернутися!

Вірка змовчала, а прозвисько "базікало" так і прилипло до неї. Дарма Сонька Фельдман потихеньку оповідала, що, забігши сюди ще до Вірчиного приїзду, бачила на сторожевім столі листа й посилку Вірці.. від сестри.

Якось ніхто не помітив, коли з Вірчиного столика зник портрет Калініна. Знайшла його прибиральниця Варка й прокляла Вірку. Кожну її кісточку. Вісімнадцятилітня Варка щоранку приїздить із Яготина поїздом тоді, коли "баришні" ще сплять. Того ранку, відпросившися в Катерини Миколаївни, Варка спочатку мотнулась до крамниць: може де цукор "даватимут"... Працю почала пізніше, ніж звичайно. У цій кімнаті, вигрібаючи з печі попіл, знайшла надгорілий клапоть паперу й зраділа: буде чим розпалити. Винесла попіл і, вертаючись із порожнім відром, обігнала комісію. Директор Беляєв, завуч Зведенюк і військовий керівник Бакланов у товаристві комендантки оглядали гуртожиток. Увійшовши в кімнату, Варка оставила: на купці дров, призначених на розпал, лежав не звичайний клапоть паперу, як думала, а з обсмаленим чубом товариш Калінін! І комісія вже в дверях, за її спину. Щоб якось затулити, Варка, розставивши руки, побігла в напрямі печі і, зачепившися відrom за стілець, зі всіх чотирьох бебехнулась на дрова.

— А з тобою що, дівко? — Може, п'яна? — спітала комендантка.

Егеж, п'яна... Варка довго мучилася: бачили, чи... Якщо... тоді чухрай, Варко, на Камчатку! І щоб її руки покрутило, тій, що вкинула! Не бачила — щоб її повілазило! — що вугілля перегоріло? Не могла раніше вкинути, щоб її кидало..

Після цього Вірка якийсь час надумувалася. чим би то здивувати всіх.

— Із посміху люди бувають, — каже раз, — і з Вірки будуть.

Вийшов із друку збірник
"ВАСИЛЬ ЧАПЛЕНКО,
збірник з нагоди його 75-річчя"
Нью-Йорк, 1975 р.

Збірник видано заходами прихильників та пружини ювіляра. Матеріал для Збірника зібрали і редакційно впорядкували д-р Іван Овечко. У Збірнику вміщені статті д-ра Івана Овечка, проф. Петра Одарченка, д-ра Степана Чернія, спогади Т. Гордона, а також велика автобіографія ювіляра та бібліографія його писань, що її уклала його дружина.

ЦІНА Збірника 6 дол. Замовляти:

Mrs. Anna Krawczuk
26 William St.
Maplewood, N. J. 07040, USA

— Які там з тебе люди? — устряла в розмову комендантка.

— Ось почекайте... Щоб ви знали! Слухайте... Знаєте що? Калініна, Вірка Калініна на третьому курсі заміж вийде!

— І кому ти потрібна? Перш до розуму дійди.

— Побачите...

У травні, кінчаючи другий курс, фінансисти поїхали з Києва на практику, а другокурсники-технологи мали її в Києві. На початку червня одержують від Вірки листа з фотографією: Вірка зі своїм чоловіком! Ще й прохання:

А вже ви
розважіть тут і там,
що Вірка Калініна
не дівчина, а — мадам.

— Калініна — мадам?! Ой, тримайте мене, бо впаду! — Катерина Миколаївна зі сміху качалася по ліжку — Та тримайте ж мене!... Ой ні, підвідіть, бо своєю вагою оце дрантиве ліжко розвалю!

Пересміявшись, приглянулась фотографії:

— Такий, як і сама, задріпаний студентик...

Що-о-о? Оце такої думки наша комендантка про студентів! Студенти — люди майбутнього! Вірка пише, що Володко — будівельник. Ще й які міста він побудує! А вона — хто? Людина минулого... Оте реакційне минуле так і пре з неї! Ледве заспокоїла дівчат. Мовляв, на думці мала що інше: Вірка рано заміж вийшла, сімнадцять тільки, треба, щоб хоч чоловік якесь місце мав, щоб уже працював...

Прийшли хлопці. Тимко й Льонько, і зовсім не здивувалися новині. Вони знають молодого: він із будівельного технікума. Із ним Вірка й передсіджувала всі вечори (А казала, що там товаришку має, і з нею разом підготовляють лекції...). Володко, кажуть, гарний хлопець: і тихий, і працьовитий, і вчиться добре. Та й Вірці помогає вчитися. Як і Вірка, він сирота...

— Ну то слухайте, що я вам скажу, — розжалобилася комендантка: — це перша з вас заміж вийшла, то щоб не казали, що на вас тільки кричу, зробимо отак...

І понесла пошта новину в усі місця, де були практиканти. Найбільше завдань дісталося Соньці Фельдман, киянці: як приїде додому, відразу має бігти до їхньої комендантки й забрати Вірчину картку й ті гроші, що всі складуть. І щоб якось за літо роздобула борошна і цукру, і маєла, і...

Усе було готове: Катерина Миколаївна дала на стіл нову скатертину, на столі — коровай, у рамках Вірчина весільна фотографія, побільщена. великий напис "Вітаємо". А Тимко й Льонько, ніби випадково, зустрінуть молодих біля поїзда.

Виглядавши Вірку, ніхто й не поцікавився, що за авто спинилося перед будинком. А з нього вийшло двоє: він — військовий та ще й в чині, а вона...

— А ось і ми! — у дверях стояла Вірка. — А це — Сергій, мій чоловік!... Мій другий чоловік...

(Закінчення у черговому числі)

ЗУСТРІЧ З ІВАНОМ ФРАНКОМ

При зайнятті російським військом Галичини і Буковини під час Першої світової війни 1914 року, всені дії перешкодили населенню зібрати врожай і воно відчувало недостачу харчів та паші для скотини. Крім того, закочані в своїх любимців кавалеристи і артилеристи, не зважаючи на дуже сувору заборону, таки потроху крали для своїх коней сіно і овес. Міське населення просто голодувало.

Першою на невідрядне харчове становище місцевого населення звернула увагу російська військова влада. Було дано наказ підхарчувати населення з своїх кухонь і видавати печений хліб з своїх магазинів. Наказувалось варити в шістьсім разів більше ніж потребувалось для війська. При кожнім ескадроні, батареї чи роті була побільщена кількість похідних кухонь, переважно за рахунок військових трофеїв, здобутих від австрійців. Населення приходило по харчі до військових кухонь зі своїм начинням навіть з досить віддалених місцевостей.

Трохи пізніше цим зайнявся православний єпископ Євлогій. Але його "молодці", галицькі москофіли, з перших же днів всю цю діяльність прибрали до своїх рук, видаючи харчі і хліб тільки своїм однодумцям або тим, хто приневолений тяжкими обставинами, удавав з себе таких. У Львові ця Євлогієва допомога опинилася в руках москофілок з пансіону Дудкевича. Поза Львовом, особливо далі на захід, ролю вихованок пансіону Дудкевича, виконували "качковці".

"Пансіон Дудкевича це була середня школа з повною програмою австрійських гімназій, з гуртожитком, з дуже добрим педагогічним персоналом та утримувалась на кошти російського уряду. Наука велась на "язичії".

"Качковці" — москофіли кооператори, діяли також при допомозі Росії.

Майже одночасно з допомогою війська місцевому населенню в харчуванні, розпочав також цю ж діяльність "Союз земств і городов" (на папері тільки для дітей). "Земгор", — велика і міцна організація, що займалася закупівлями для армії, обминаючи приватних скупщиків. Це виконували кооперація і земства. Ця ж організація виготовляла також одежду, білизну, взуття для армії. Серед службовців Земгора було багато високо ідейних людей, між ними багато українців (С. В. Петлюра був головним контролером). Справами опіки Земгора над дітьми на окупованій території, під зверхністю жінки якогось високо титулованого діяча Земгора, займалася відома українська громадсько-суспільна діячка і письменниця Наталія Королева, яку я знав ще до війни. Ми випадково зустрілись з нею на вулиці Львова в кінці весни 1915 року. Вона приїжджає перевірити як працює створена нею організація

опіки над дітьми. Війна знову вже наближалась до Львова.

— Чи ви були у Франка? — запитала вона мене.

— Я думав, що він виїхав зі Львова перед вступом сюди нашого війська. Хіба він тут?

Вона розповіла, що коли приїжджає сюди перший раз організувати опіку над дітьми, то вжила заходів, щоб йому допомагали харчами і тепер він ними цілком забезпечений. Ми умовились з нею зустрітись на другий день, щоб разом відвідати Франка, якого вона давно знала, а я бачив тільки його фотознімки.

На другий день коло полудня ми з нею вирушили до Франка. Їхати було досить далеко. Мешкав він на вулиці Понінського ч. 4 в невеличкому дімку. У нього ми застали трьох російських офіцерів (як виявилось потім, українців): сапера — мобілізованого інженера по будові залізниць, артилериста — мобілізованого учителя гімназії, та піхотного підпоручника.. помічника по господарству нашого полку. Всі були збентежені і заскочені нашою несподіваною появою, особливо наш господарник, не зважаючи на привітливе кивання головою у його бік моеї спутниці. Вона голосно відрекомендувала мене Франкові. Збентеження на обличчях його гостей уляглось. Переді мною стояла стара, цілком хвора людина, що силкувалась по молодечому простягнути мені руку. Однаке, як вияснилось далі з розмов, ум його був надзвичайно світлий, глибокий і надиво гострий, а мова дотепна з відтінком гумору. З розмов і поведінки його гостей було видно, що вони у нього часті гости. Пізніше я з ними тут, як і ще з іншими, зустрічався ще. Гости скоро після нашого приходу делікатно відійшли, виправдуючись службовими обов'язками. Ми залишилися утрьох. Моя компаньйонка інтимно розпитувала Франка як він себе почуває, чи не потребує чого, чи не потребує доброго лікаря фахівця, а то вона могла би приїхати з таким лікарем, що працює в центральнім військовім шпиталі в Станіславові і назвала прізвище одного відомого лікаря українця.

Вертався я сумний і душевно дуже пригнічений. Порівнюючи живого з його фотознімкою, по якій я собі його уявляв, зароджувалась думка, що ліпше було б не ходити, якби був знав, що застану його в такому стані. Не довго ще він топтатиме ряст, думав я.

Після цієї візити я ще два рази відвідував Франка. Кожний раз я у нього зустрічав не тільки знайомих, але і нових російських офіцерів українців.

При другій моїй візиті один з таких нових моїх знайомих гостей Франка сильно уболював над долею "нешасного працюючого люду, пролетаряту" і був переповнений обуренням проти кривди,

яку чинять йому "безсовісні визискувачі, хижі підприємці".

Вислухавши з приводу цього спори своїх гостей, вставляючи час від часу до них і кілька своїх слів, Франко з своєю чарівною усмішкою на устах і з притаманним йому гумором в жартівлівому тоні зауважив:

"То правда, що бідний немаєтковий люд сильно терпить. Але таким людом є не тільки наймані робітники. Ремісники і малоземельні селяни терплять не менше. Малоземельні селяни навіть більше. Вони обтяжені податками, а наймані робітники не завше. Не всі і підприємці є безсовісні визискувачі робітників. Між ними є і високо гуманні люди, філянтропи і доброчинці для своїх робітників. Проповідування такої ненависті і ворожнечі тільки на користь всесвітнім пройдисвітам, які вже давно дуже добре зорганізувались для того, щоб верховодити у світі та управляти ним. Перед державною владою всі прошарки її населення повинні бути рівні, це так. Але показалось би дивним, якби недавно прибулий до чужої країни, або його діти, претендували на рівні права зі споконвічними тубільцями. Осього і домагаються творці оцих теорій ненависті і ворожнечі між тубільним населенням. До деякої міри це личить малолюдним країнам з рідким населенням та величими просторами. В Європі так не є.

Робітник повинен заробляти достатньо на прожиток і утримання родини. Про це і дбають уряди високо розвинених держав. Відсталі країни, як Росія, не можуть бути зразком. Найліпшим зразком усього працюючого люду, а не тільки найманіх робітників, є понадкласова держава з урядом, що складається з представників усіх класів. Дуже можливо, що прийде час коли робітники, себто "кляса найманіх робітників" будуть управляти державами. Але ДЕ МИ З ВАМИ тоді дінемось?! Бо нема жорстокішого від кривдженого все життя, що нарешті дохопиться до влади. Особливо, як він іншої народності. То байка про якусь нібито "інтернаціональну пролетарську солідарність". Якщо на світі буде хоч три-четири держави з такими робітничими урядами, і котрась з них дістане в спадщину від "хижих визискувачів підприємців" більш розвинену ніж у інших з такими робітничими урядами економіку, а значить і мілітарно буде сильніша.. ого! побачите як та "солідарність" виглядатиме! Всна всіма силами намагатиметься перешкоджати розвиткові промисловості в інших державах з такими урядами. На підставі "пролетарської солідарності" вона вимагатиме, щоб ці країни закуповували тільки у неї всі вироби промисловості їм потрібні. Намагатиметься вона також, як не підвищення, то хоч би затримання попереднього життєвого рівня своїх робітників. Інакше робітники не будуть підтримувати свого робітничого уряду. Тому країни з недостатньо розвиненою промисловістю намагатимуться розширити промисловість у себе, щоб не переплачувати за готові вироби закуповувані закордоном та щоб дати

працю своєму населенню і взагалі, щоб унезалежнитись.

Байка і розмови про державу нібито про якесь невичерпне джерело щедрот і добroчинства для населення, після того, як перебравши все від приватних власників, до своїх рук, держава сама стане необмеженим власником. Невідомо звідки все те візьметься на ті державні щедроти. Людина створена так, що не дуже то квапиться до праці, якщо не бачить для себе особистого інтересу. Байка і те, що нібито людина, знудившись без діла, доброхіт візьметься до праці. Це без сумніву буде, але до ЯКОЇ ПРАЦІ! Артистів, поетів, малярів, які вихваляють райське життя. Примус до праці залишиться, бо не знайдеться охочих лізти в копальні, пектись на сонці, бути асенізаторами тощо. Але найжахливіше, що може бути у світі, це коли ПРАЦЕДАВЦЬ, одночасно буде ЗАКОНОДАВЦЕМ, СУДДЕЮ і АРБІТРОМ. Він тоді робиться необмеженим РАБОВЛАСНИКОМ. Визиск працедавцем-державою буде в стократ жорстокіший, ніж "приватним хижаком підприємцем". Не буде де шукати справедливості. Не буде справедливого законодавства. Не буде кому скаржитись. НЕ БУДЕ БЕЗСТОРОННЬОГО АРБІТРА.

Будуть і національні утиски в державах з кількома народностями. Найперше треба дбати і всіма силами працювати, щоб розпались держави конгломерати на окремі національні держави. Всебічний розвиток народності можливий тільки у своїй незалежній державі. Кордонів і митниць бояться тільки всесвітні купці. Більшість населення будь-якої держави не є купцями. Нехтувати інтереси більшості населення на користь купців — злочин проти населення". Утиски народності бувають різні. Взяти хоч би сьогодні найбільше справедливу в цьому відношенні Швейцарію. Найчисленніша і найбагатша її частина населення німці мають добре університети, наукові і господарські заклади тощо. Французи також все те мають, що мають і німці. Але італійці ні університету, ні театр, ні будьяких інших культурних чи господарських закладів не мають, ледве кілька середніх шкіл. Хоч мови всіх цих трьох народностей у Швейцарії рівні й обов'язкові до вивчення у всіх швейцарських школах. Але навіть на своїй території італійці примушенні вживати на вулиці і в установах німецької чи французької мови, якщо хотять мати працю у господаря підприємця німця чи француза.

Тепер законодавцем є ПОЗАКЛЯСОВА держава з урядом, який складається з представників різних класів і різних партій. В більшості держава дбає, щоб законодавство було гуманним і справедливим, бо інакше між законодавцями настане колотнеча, для всіх прошарків її населення. Треба удосконалювати уряди в національних державах а держави конгломерати ділити на національні держави. Бо в багатонаціональних державах конгломератах ніякі удосконалення нічого не поможуть: більшість завжди залишатиметься більшістю. І ніколи ця більшість не буде на користь меншості. Меншість завжди терпітиме кривди від

більшості. То дуже шкідлива байка ніби знається якісі "милосердні самаряни" серед більшості і будуть обстоювати інтереси меншості. Права народам ніколи не дарувалось, а тільки ними **відвойовувалось**. А якщо хтось комусь такий дарунок робив, то ощасливлений дарунок дуже скоро втрачав. Тільки в національній державі всі кляси будуть рівні. Спробував би українець робітник в Австро-Угорщині, чи в Росії між робітниками німцями чи москалями заговорити про рівність його мови з їхніми мовами! В більшості країн численнішим, ніж наймане робітництво є селянство. Не можна ж ним нехтувати і кривдити його на користь меншості найманого робітництва. Та це і небезпечно для внутрішнього спокою держави. Не можна забувати і про ремісників", — закінчив він свою надзвичайну лекцію.

Я був приголомшений глибиною і ясністю вигоношеного ним. Вийшовши з кімнати, тут же, по свіжій пам'яті записав усе, що чув від Івана Франка.

Кілька днів пізніше, нашому кавалерійському полкові було наказано вирушити в Буковину на кордон з Румунією, щоб зайняти місце піхоти, яка була потрібна на фронті в Галичині проти наступаючого противника. Раненсько, в день від'їзду в кінці травня 1915 року, я пішов попрощатися з Франком. З огляду на ранню пору з відвідувачів, які, здається, для Франка ніколи не були тягарем, крім господарника нашого полку, що прийшов також з ним попрощатися, нікого ще не було. Прощання з нами було тепле і сердечне. Мені здавалось — не заслужене мною.

"Якщо принагідно будете знов у Львові, — завітайте. Буду дуже радий знову бачити вас у себе", — це останні Франкові слова, звернені до мене.

Я обіцяв обов'язково його ще відвідати. Трохи згодом Львів був залишений російським військом. Відвідати ще раз Франка, як я йому обіцяв, мені не вдалося.

22 квітня 1965 року.

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ШЕВЧЕНКА

Бібліотека Українознавства

НЕСТОР КОРОЛЬ

УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО

—РОДОНАЧАЛЬНИК КІННОГО ВІЙСЬКА
МОСКОВІЇ-РОСІЇ

Стор. 96 плюс 8 стор. фотографій.

Ціна 2 дол., поштові витрати 30 цент.

Замовляти у автора по одержанні вартості

Адреса:

Nestor KOROL
2070 Vyse Ave.
New York, N.Y. 10460, USA

БУДЬМО ЗНАЙОМІ, УКРАЇНЦІ ВСІХ КОНТИНЕНТІВ!

Два роки тому Суспільна Опіка Союзу Українок Америки створила Осередок Листування між українцями, що живуть у різних країнах світу. Почин не був безуспішний. Осередок одержав майже 400 листів із країн українського поселення (16 різних країн), а навіть один з України. Найбільше листів надійшло з Південної Америки та Австралії, тобто з тих країн, які найдалі від основних скучень українців. Ось як написав пан З. з Австралії: "Не гаючи часу, гратулюю Вам і Вашим співпрацівникам, що нарешті таке важне бюро зорганізували, для нас, українців, розсіяних по цілому світі. Я цікавився кореспонденцією більше 20 років і старався нав'язати якісі зв'язки з нашими людьми, але мушу признатись, що без успіху". Телепан З. листується з українцями з Америки та з родиною в Парагваю.

Листуванням зацікавилися і діти шкільного віку і старші люди. А теми зацікавлення були найрізноманітніші. Діти хотіли довідатися як живуть іх однолітки в країнах свого поселення. Середньошкільники та студенти високих шкіл цікавилися навчанням у школах, можливостями подорожування, а декотрі хотіли обмінюватися поштовими значками. Деякі шукали партнерів для поважнішого знайомства з особами іншої статі. Одружені, переважно матері, цікавилися проблемами виховання дітей у чужомовному середовищі. Жінки переважно збирають інформації про українські вишивки, кераміку, а також про святочні обряди. Саміні старші люди листуються не тільки з людьми свого віку, а й з молодшими. Один фармер з Парагваю, батько великої родини, шукав такої ж фармерської родини в інших країнах.

Як бачимо, наші початки в цій справі справді досить добри, хоча чимало членів ще чекалось на відповідних кореспондентів. Тому ми хочемо ще раз нагадати через нашу пресу про таку можливість взаємнення між українцями, розкиданими по всьому світі. Зацікавлених листуванням просимо звернутися на нижче подану адресу, подаючи такі інформації: 1) імення і прізвище, 2) вік, 3) суспільне становище чи професія, 4) з ким хочете листуватися, 5) зацікавлення, 6) знання мов, 7) рік студій або кляса для середньошкільників.

Mrs. Anna Krawczuk
26 William Street
Maplewood, New Jersey 07040, USA

Координаторка Осередку Листування

РИБИНА ВМІЄ ЗМІНЮВАТИ СВОЮ СТАТЬ

Десять років тому студент Карел Лієм в часі польової біологічної практики виявив декілька сотень риб, які вміли переплавовувати з одної водойми до іншої. Дивна риба, відома тепер як "Монортерус альбус", не лише вміє плавувати по суші та може дихати повітрям, але, що найцікавіше, вона змінює її свою стать. Народившися самкою, ця рибка пізніше стає самцем.

ПРО РОБОТУ УКРАЇНСЬКИХ СЕЛЕКЦІОНЕРІВ ПОЗА МЕЖАМИ УКРАЇНИ

Перед кінцем Другої світової війни, разом із хвилюєю політичної еміграції, виїхала з України невелика кількість селекціонерів, які шукали можливості застосувати свої наукові і професійні знання й тим віддявити країнам нового поселення за притулок.

Не всім пощастило знайти працю за фахом, але й ті, кому цього не вдалося зробити, дали свій внесок науково-літературною працею й ознайомили західний світ зі станом генетики і селекції в СРСР.

Західні наукові і фахові кола добре ознайомлені з результатами цієї праці, яка піднесла авторитет української науки. На жаль, український загал мало про це знає. Метою цього нарису є бажання виповнити цю прогалину. В цьому повідомленні наведені дані про роботу українських науковців в галузі селекції цукрового буряка, картоплі, помідорів, тютюну і макорки і зернових культур.

Цукрові буряки. Робота в США

Проф. д-р Вячеслав Савицький приділив найбільшу увагу проблемі виведення одноплодикових сортів цукрового буряка і генетичному вивченняю ознаки одноплодиковості.

Важливість цієї проблеми потребує пояснень, до яких ми й переходимо. Насінневий матеріал цукрового буряка складається з так званих клубочків. Це зростки окремих плодиків. В кожному плодику є одне насіння. Коли після посіву з'являються вруна буряка, то сусідні рослини заважають розвиткові одна одній. Особливо сурова конкуренція відбувається між рослинками, що з'явилися з одного клубочка. На перших порах росту рослин доводиться розріджувати їх. Ця операція робиться вручну і вимагає великих витрат. Тому виникла думка, що було би добре, якби можна було висівати не клубочки, а окремі плодики. Для досягнення цієї мети наукова думка пішла в двох напрямах: у бік механічного роздріблення клубочків на окремі плодики, і в бік виведення селекційним шляхом таких сортів буряка, у яких окремі плодики не зросталися б між собою. Спроби вирішити проблему першим шляхом не дали позитивних наслідків. Залишився другий шлях.

На бажаність виведення селекційним шляхом сортів буряка, з незрослими між собою овочами, вперше вказав Пальмер (в США). Досліди в цьому напрямі провадилися Таунсендом і Ріттю (Townsend and Rittue). Перші спроби в цьому напрямку були примітивними. Зі звичайного насінневого матеріалу було одібрано кілька сотень ізольованих плодиків і посіяно, в надії, що таким шляхом будуть одержані рослини зі 100% нез-

зрослих між собою овочів. Але таких рослин не було одержано. Дивного в тому нічого не було. Вивчення звичайного насінневого матеріалу буряка виявило, що в склад клубочків входить 2, 3, 4 і більше овочів. Іноді, в невеликому відсотку (приблизно 1%), зустрічаються одинокі овочі. Очевидно, що насіння з таких одиноких плодиків несе в собі комплекс ознак звичайного багатоплодикового типу і відтворює цей тип при розмноженню. Для виведення одноплодикової раси треба шукати мутантів, в яких ця ознака виявлена в більшому ступені. На це звернули увагу як в США, так і в СРСР. Дізnavся про цю проблему А. Мікоян, який в той час був керівником харчової промисловості СРСР. Він запропонував невелику нагороду цукром за кожну винайдену рослину з ознакою одноплодиковості. Ця принада подіяла. Робітниці переглянули більше як 22 мільйони кущів-насінників на полях Цукротресту і знайшли більше як сто рослин зі значним відсотком одноплодиковості. В 1932 році селекціонер Ольга Коломієць вперше знайшла рослину з високою ознакою одноплодиковості.

Дальше вивчення нащадків знайдених рослин виявило такі закономірності: 1) нащадки цих рослин, при їх свободіному квітуванню, втрачали ознаку одноплодиковості і поверталися до звичайного багатоплодикового типу. Це дало підставу авторам цих рядків встановити, що ознака одноплодиковості є рецесивною. Наступний гібридологічний аналіз, що його перевела М. Бордонос під керівництвом проф. В. Савицького, це підтверджив.

2) Одноплодикові раси відзначалися пізностиглістю (щодо часу досягнення насіння) і низькою якістю кореняків (щодо цукристості і врожайності кореняків).

3) Це ускладнювало проблему. Виявилось, що треба було шляхом схрещування поліпшити якість коренів, і в наступних генераціях шукати екземпляри, в яких були б поєднані цінні ознаки обох компонентів. Керівництво цією роботою було доручено генетику Вячеславу Фабіяновичу Савицькому. Вячеслав Фабіянович Савицький почав свою наукову діяльність в 1925 році на Білоцерківській селекційній станції. З 1930 по 1941 р. завідував відділом генетики в Інституті цукрової промисловості в Києві. Під час праці в Україні надрукував більше як 50 наукових праць по генетиці і селекції цукрового буряка.

В 1943 році В. Савицький виїхав з Києва. Після війни роботу в Україні продовжував О. К. Коломієць і інші селекціонери, наслідком чого було виведення на селекційних станціях Цукротресту п'яти однонасінніх сортів.

В листопаді 1947 року на запрошення the Beet Sugar Development Foundation in the United States Department of Agriculture, В. Савицький, разом з дружиною генетиком-цитологом Оленою Іванівною, приїхав до США. Перед ним було поставлене завдання вивести для цукрової промисловості США продуктивні однонасінневі сорти цукрового буряка. Але, на жаль, В. Савицький не привіз із собою ні одної насінини бажаного напрямку. Довелося починати в США від шукання рослин з потрібною ознакою. Було обслідувано 300 тисяч насінників цукрового буряка і найдено 5 висадків потрібного напряму, а один із них, знайдений В. Савицьким, і названий — S.L.C. 101, став родоначальником всіх однонасіннєвих сортів цукрового буряка в США і в Західній Європі.

В. Ф. Савицький провів велику роботу по генетичному вивченю ознаки одноплодниковості і по виведенню продуктивних одноплодників сортів цукрового буряка. На 1962 р. майже вся площа цукробурякових плянтаций в США була зайнята одноплодниковими сортами. Багатоплодикові сорти зберігаються як гено-фонд для дальшої селекційної роботи. Можна сказати, що праця В. Савицького, спрямована на заміну багатоплодникових сортів на одноплодикові, зробила справжній переворот в американській цукровій промисловості. Насіння одноплодникових сортів широко розсидалося по європейським селекційним станціям, як вихідний матеріал для селекції. В додаток до приблизно 50 наукових праць, надрукованих в СРСР, В. Савицький, під час перебування в США надрукував 15 праць у спеціальніх американських і закордонних виданнях, був учасником інтернаціональних конгресів по генетиці в Канаді і в Голландії. Біографія його наведена в Who's Who in the West, American Men of Science, Leaders of American Science.

Проф. д-р Олена Іванівна Савицька провела велику роботу в Інституті цукрової промисловості (в Києві) по вивченю ембріології і цитології цукрового буряка. З 1947 року продовжує цю роботу в США в Департаменті агрикультури. В значній мірі допомагала своєму чоловікові Вячеславові Фабіяновичу в його роботі по виведенню одноплодникових сортів цукрового буряка. В США Олена Іванівна надрукувала більше як 20 праць в галузі цитології, генетики і селекції цукрового буряка. Вона керує лабораторією, працю якої оплачує Beet Sugar Development Foundation. Завданням теперішньої праці О. І. є виведення сортів цукрового буряка, стійких проти нематоди (*Heterodera Schachtii*) шкідника, який живе в ґрунті і пошкоджує корені цукрового буряка. З цією метою провадяться схрещування між сортами цукрового буряка і дикими видами роду *Beta*. О. Савицька є членом багатьох наукових установ і товариств у США і за кордоном. Приймає активну участь в наукових з'їздах і світових конгресах. Біографія О. І. згадана в таких американських біо-бібліографічних виданнях Who's who in the West, Who's who of American:

Women, American Men of Science, Leaders in American Science, Dictionary in international biography і ін.

Цукровий буряк. Робота в Еспанії

Проблема вирощування цукрового буряка в Еспанії була рішена роботами проф. д-ра Олександра Архімовича О. Архімович працював в роках 1923-1933 на Білоцерківській селекційній станції, а в роках 1933-1936 у Всесоюзному інституті цукрової промисловості як дійсний член Інституту. Учасник численних наукових з'їздів по генетиці і селекції в Києві, Одесі, Харкові, Москві і Ленінграді. В роках 1924-41 завідував катедрою рослинництва в сільсько-господарських інститутах в Білій Церкві, Києві і Житомирі. На еміграції з 1943 року. В роках 1945-1948 керував катедрами спеціального хліборобства і ботаніки на агрономічному, фармацевтичному і ветеринарному факультетах Українського Технічно-Господарського Інституту — Регенсбург-Мюнхен. Викладав рослинництво і систематику рослин. В 1948 році, за рекомендацією Міністерства сільського господарства США був запрошений еспанською насінневою фірмою Prodes (Productores de Samillas) для винайдення способу вирощування насіння цукрового буряка в посушливих умовах Кастилії. Еспанські плянтатори примушенні були платити великі гроші за сортове насіння цукрового буряка чужоземним фірмам. Всі спроби налагодити виробництво насіння цукрового буряка в Еспанії були невдалими.

О. Архімович винайшов спосіб переховання висадків цукрового буряка в умовах мінливої еспанської зими, а згодом довів, що в умовах лагідної еспанської зими можна залишити рослини цукрового буряка в полі на зиму, з тим, щоби слідуючою весною формувати з них плянтацию насінників для одержання насіння. Була вироблена агротехніка: термін посіву і догляд за плянтациєю. Еспанські плянтатори цукрового буряка широко застосували цей, новий для Еспанії, спосіб. Застосування цього способу вивело Еспанію з постійної кризи нестачі насіння цукрового буряка. Способ описано в Бюлетені еспанського Міністерства хліборобства. Літні посіви буряка, для форсування на слідуючий рік плянтациї насінників, поширені в західніх стейтах США. Другою темою було продовження вивчення ролі комах в процесі запилення квітів цукрового буряка, розпочате ще в Україні. Для визначення видів комах довелося утворити своєрідний міжнародний Інститут етимології. Зібрані комахи посилалися для определення визначним європейським ентомологам. Праця була надрукована в Бюлетенях еспанського королівського т-ва по вивченю природи.

Робота в США

В 1952 році проф. О. Архімович переїхав до США. Тут він був керівником кількох учбових і наукових українських установ. З 1955 по 1962 — президент Українського Технічного Інституту в Нью Йорку, з 1962 по 1970 — президент Україн-

ської Вільної Академії Наук — УВАН. Зараз є головою Відділу природничих і медичних наук УВАН і директором Хемічно-біологічної медичної секції Наукового Т-ва ім. Т. Шевченка.

На еміграції надрукував 130 наукових праць мовами українською, англійською, російською, німецькою, еспанською і французькою. Він є членом багатьох американських і закордонних установ.

Біографічні дані про нього наведені в Who's who in the East (and Eastern Canada), American men of science, Leaders in American science, Dictionary of international biography.

Картопля. Робота в Аргентіні

Д-р Роман Шехаїв (Schechaj) перевів велику роботу для вирішення питання про вирощування здорового посадкового матеріалу картоплі в субтропічній провінції Тукуман. До Другої світової війни д-р Шахаїв працював в Україні на Немішаєвській селекційній станції, де він і його співробітники (Пулькалюк і Мошинець) вивели перші оригінальні українські сорти картоплі (Станіновський 3593, Черовноспиртовий 3507, Рясний 3530, клон Вольтман 1177). Коли Р. Шехаїв був вже на еміграції, ректорат національного університету в Тукумані запросив його на роботу. Він організував в гірській провінції Catamarca науково-дослідну станцію і керував дослідами на станції протягом більше як 15 років.

Робота з картоплею полягала у вивченні диких видів і місцевих форм картоплі з Аргентини, Перу і Болівії та в дослідах по вирощуванню здорового посадкового матеріалу картоплі в північних субтропічних районах Аргентини. Справа в тому, що картопля в Аргентині вироджується в наслідок вірусних захворювань. Тому доводиться щороку закупляти здоровий посадковий матеріял в інших країнах: США, Канаді і в Голландії. Це коштує великі гроші. В південних провінціях Аргентини є можлива короткотермінова репродукція закордонного посадкового матеріялу. Північні провінції, такі як Тукуман, знаходяться в гіршому становищі. З причини жаркого субтропічного літа, навіть коротка репродукція там неможлива. Північні провінції Аргентини ловозять посадковий матеріял з південних, де репродуктується закордонна посадкова картопля. Р. Шехаїв працював в тому напрямі, щоб звільнити країну від імпорту насінневої картоплі з

Наука України... Атомне ядро, енергія якого так прислужилася нині людству, вперше у Радянському Союзі було розшеплене на Україні. Найпотужніший у Європі лінійний прискорювач електронів збудувала Україна. Першу в Союзі "важку" воду "видобула" Україна. Перша в Європі електронно-лічильна машина, перший у світі агрегат для прокатки стрічки з рідкого чавуну і сталі, порошкова металургія, штучні алмази, нові методи електрозварювання... Все це — Україна!

"Знання та праця"

інших країн і звільнити північні субтропічні провінції від щорічного завозу репродукованого посадкового матеріалу з південних провінцій.

Заходами Р. Шехаїва була організована репродукція здорового посадкової картоплі в гірських північно-східніх районах Аргентини. Р. Шехаїв вивів новий сорт картоплі — "Sorpresa", стійкий проти хвороби Phytophthora.

Тютюн і махорка. Робота в Австрії, Югославії і Албанії

Велику працю в галузі селекції тютюну і махорки перевів д-р Ігор Іванович Болсунов. Поле його діяльності в Україні було досить широким. Він завідував відділом біології і селекції у Все-союзному інституті махорки і сигарних тютюнів у Києві, викладав в Київському університеті, працював в Інституті ботаніки Академії наук УРСР.

З сортів його селекції варто відмітити сорт махорки АС 18/70, з найбільшим вмістом нікотину і цитринової кислоти. І. Болсунов на еміграції з 1943 року. З 1946 року працює в Австрії, де застував і був керівником (1946-1971) тютюнової селекційної станції австрійської монополії. Вивів цінні сорти тютюну, якими з 1962 року й по цю пору зайнята вся посівна площа під тютюном в Австрії. Сорти Болсунова поширені також в Югославії. Він є консультантом Загребського наукового дослідного інституту тютюну в Югославії. В Албанії 75 відсотків тютюнових плянтацій зайняті сортами Болсунова. І. Болсунов учасник численних міжнародних конференцій по генетиці і селекції тютюну в Австрії, Зах. Німеччині, Франції, Бельгії, Голландії, Італії, Іспанії, Югославії, Турції, Греції, Польщі, США, Канаді. Він є автор багатьох наукових праць по генетиці, селекції, сортознавству с.г. культур і, спеціально, по тютюну і махорці, що їх було надруковано різними мовами в наукових журналах і в трудах міжнародних конференцій.

Помідори (томати)

Д-р Кира Архімович продовжувала на еміграції роботу по селекції помідорів, розпочату в Українському плодово-ягідному інституті (Київ-Китаєво) з українським вихідним матеріалом. На еміграції робота провадилася в Австрії, Баварії, Еспанії і в США. В Австрії на селекційній станції Helburn (близько від Відня), в Баварії на дослідних полях високої с.г. школи Weichenstefen (Freiling) і на дослідних ділянках Українського Технічно-Господарського Інституту (Мюнхен). в Еспанії на дослідних полях насінневої фірми Prodes (Productores de Semillas) і на дослідних полях сільсько-господарської дослідної станції (Agricola-Valladolid), в США на дослідних ділянках Бруклінського ботанічного саду.

В наслідок цієї праці було виведено 15 нових сортів помідорів, а саме — салатного, консервного і тривалого в умовах далекого транспорту, і призначених для різних зон. Була вивчена біоло-

гія запилення квітів помідорів, вироблена внутрівидова ботанічна класифікація культурних форм помідорів, розроблена техніка сушення томатів, виявлено шкідливого метелика в Єспанії, гусень якого пошкоджує овочі.

Зернові культури. Робота в США і Канаді

Селекціонер Іван Павлович Беспалов працював до Другої світової війни на Верхнячській селекційній станції. Автор кількох сортів вівса і ярого ячменю. З 1952 року працює в насінневій фірмі Eastern States Farmers Exchange (США). Вивів найбільш зимостійкий, для умов північно-східніх стейтів, безостий сорт озимого ячменю. Сорт відрізняється високою урожайністю і стійкістю проти грибкових хвороб. Департамент хліборобства рекомендував його для всіх північно-східніх стейтів, де він є найбільш поширеним сортом. Сорту дана назва Besbar на честь селекціонера. Перша частина назви Bes відповідає імені селекціонера (Bespalow), друга частина — англійській barley — ячмінь.

В Канаді в Департаменті хліборобства працює в галузі генетики, цитології і селекції ячменю С. Симко. Має наукові праці, надруковані в виданнях Департаменту, в Canadian Journal of Plant Science, в працях інтернаціонального симпозіуму по генетиці ячменю та ін.

Зернові бобові культури

Селекціонер Григор Дмитрович Гагарин — кандидат сільсько-господарських наук. До Другої світової війни працював на Білоцерківській селекційній станції. Співавтор кількох сортів сочевині і сої Білоцерківської ч. 17. На еміграції з 1943 року. В США працював як асистент професор Українського технічного інституту в Нью Йорку. Автор багатьох друкованих праць з питань стану сільського господарства, селекції і насінництва в СРСР і в Україні. Більшість праць надрукована в Наукових записках УТГІ, "Вісٹях" Українського технічного інституту в Нью Йорку. Виданнях Інституту по вивченням СРСР, НТІЦ, "Нових Днях" та ін.

Селекціонер Іван Юстинович Громик — кандидат сільсько-господарських наук. Працював по селекції гороху і інших зернових бобових культур на Уладівській селекційній станції. Вивів 14 сортів гороху, з них головнішими є: NN 5, 208, 303, 387, 652 — ультраскоростиглий і 1227 трьхквітковий. Був учасником експедиції Всесоюзної Академії сільськогосподарських наук по обстеженню земель Західної України і північної Буковини під керівництвом акад. М. І. Вавілова. Експедиція закінчилась нещастям: органи НКВД заарештували академіка М. І. Вавілова і вивезли його до Москви. Пізніше його замордували в саратівській тюрмі.

В 1943 році І. Громик виїхав з України. (Статтю про нього див. "Нові дні", грудень 1975).

Короткий витяг зі списку літератури

. Григорій Гагарин, Творці роздільноплідного цукрового буряка. "Наукові Записки УТГІ", т. IX (XII), 1966, стор. 63-73.

2. Він же, Світові досягнення українських учених у вирощуванні цукрового буряка на Україні та за її межами. "Нові дні", Торонто, лютій 1975 р., стор. 13-15.

3. В. Гарба, Видатний український селекціонер Іван Юстинович Громик. "Нові дні", грудень 1975, стор. 14-20.

4. Dr. Andrew R. Downi, A Tribute to Drs. Viacheslav and Helen Savitsky. Holly Sugar Corporation. Colorado Spring Holly Hi Lites Vol. 3, No. 4, pp. 3-5, Oct. 1965.

5. Hug. R. MacWilliam, Best fall grain varieties, Dr. Ivan Bespalow — Developer of the extraordinary Eastern States Besbar barley. Eastern States Cooperator, Vol. 10, No. 9, pp. 10, 12-14 and cover. Sept. 1963.

6. Проф. д-р Іван Розгін. Професор Др. Олександр Архімович. Українська Вільна Академія Наук у США. "Вісти УВАН" ч. 1, 1970, стор. 30-37.

7. Dr. Helen Savitsky: Major results of research work by V. F. Savitsky in genetics and breeding of Sugar-beets in the United States, The Annals of the Ukrainian Academy of Arts and Science in the United States, Vol. XI, No. 1-2 (31-32), 1964-68, pp. 91-104.

ШКОЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, ч. 1

Фонетика й морфологія

Сьоме видання

Ціна \$ 3 00

Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, ч. 2

Синтакса

Третє видання

Ціна \$ 2.50

Замовляти в "Нових днях".

Школам і книгарням та церковним громадам
— знижка.

НЕ ЗАБУДЬТЕ

ВІДНОВИТИ

ПЕРЕДПЛАТУ

СВОЄЧАСНО!

НА ПЕРЕДНЬОМУ КРАЇ НАУКИ

"Увійди, щоб зрости в мудрості", — видніється стародавній напис на одній із брам, що пропускають нас на Гарвардський Двір. Спокійне, урочисте місце. І потемнілі від часу стіни найдавніших корпусів, і модерні будови, що пишаються в бетоні й склі, і величні колони головної бібліотеки, і сніжно-білий шпиль церкви, що звівся в блакитне американське небо, — все говорить про те, що тут — фортеця науки. "ІСТИНА", — читаємо на гербі університету девіз, викарбуваний невмирущою мовою гордого Риму. Пошук істини веде сюди і молодь, і сивоголових вчених з усіх кінців світу, від усіх націй і народів.

Довгими, але навічно прокладеними шляхами прийшли сюди й ми, українці. З Українським дослідним інститутом вже звиклося вимогливі гарвардське суспільство. А звичка переростає в до-конечність, і ми чуємо все частіше думку, що без УДІГУ вже неможливо уявити цього старого й славного університету. Зростання нашого інституту — це також успіх для Гарварду, кожна подія в інституті — це подія для Гарварду. Гордість інституту за молодих своїх членів, що впевнено заявляють про своє місце в науці — це, безумовно, гордість цілого Гарварду.

Ця весна 1976 року принесла нам звістку про звершення ще одного наукового подвигу. Ряди американських вчених-істориків поповнилися ще одним молодим і допитливим дослідником східньоєвропейської історії. Цим науковцем став д-р Франк Сисин.

Ми спробуємо прослідкувати за науковим шляхом вченого, хоч коротка стаття-репортаж обмежує наші можливості. Навіть якщо вченому тільки неповних 30 років: народився Франк Сисин 27 грудня 1946 року в Пассейку, Н.Дж. Батьки Франка — Франк Сисин-старший та Гетті Міллер — з дитинства спрямували увагу сина на серйозні наукові заняття. Зауважимо при цій нагоді, що Сисини походять з Львівщини, а Франк Сисин-старший народився вже в США.

Наукова біографія починається, як звичайно, від школи, яку Франк закінчив у Кліфтоні, Н. Дж., у 1964 році. Закінчення було початком чогось більшого: юнак отримав Національну Відзнаку. В цьому ж році він записується до Принстонського університету і чотири роки віддає наполегливій праці, яка закінчується захистом у 1968 році дипломної роботи (В.А.) на тему: "Вирішення національного питання на Україні після Другої світової війни". Під час навчання в університеті отримує можливість, завдяки стипендії МакКонелла, поїхати на літній семестр 1967 року до Ленінградського університету для поглиблення знання російської мови. Стипендія Фулбрайта дозволяє здібному й багатонадійному науковцеві провести 1968-1969 академічний рік у

Лондонському університеті (Великобританія), де він захищає магістерську дисертацію на тему: "Православна шляхта і повстання Хмельницького". Консультантом у цій праці був проф. Джон Кіп. Від 1969 року Франк Сисин веде науково-дослідну роботу при Гарвардському університеті і є членом Українського дослідного інституту та Російського дослідного центру. Діяльність молодого науковця за цей період була невтомною і цілеспрямованою. Найголовніша віха, до якої прямувалось, була, звичайно, докторська дисертація. Крім того — громадська діяльність, як в гарвардському середовищі, так і на загально-українській ниві. Від часу утворення УДІГУ Франк віддає увесь вільний час і організаційний хист інститутським справам, послідовно борючись за його місце, престиж і навіть фінансову опору в системі Гарварду. Академічний рік 1972-73 був заповнений працею в архівах і бібліотеках Польщі, куди Франк іде завдяки американсько-польському науковому обміну. Потім — викладацька праця на Історичному відділі. Симпозіуми, семінари, наукові доповіді, вчителювання в школі при місцевій православній церкві св. Андрія, писання статей до наукових журналів та альманахів, — все це вимагає величезної внутрішньої дисципліни, вміння нормувати час, вимагає бути вченим і в праці, і в побуті. Д-р Франк Сисин, безперечно, є таким вченим.

Тема докторської дисертації була обдумана і сформульована як найраціональніше: "Адам Кисіль: рр. 1600-1653". Дослідження одного з найцікавіших періодів східноєвропейської і української історії крізь призму однієї особи, — це підхід діловий, конкретний, який характеризує науковий стиль Ф. Сисина. Формально дисертація — це біографія одного з найвизначніших українських вельмож XVII століття. Але це, найперше, концентрація на ролі Адама Кисіля як державного мужа Польсько-Литовської Речі Посполитої. Беручи за вихідний пункт цю історичну постать, дослідник трактує три ключові теми: становище Православної Церкви в католицькій державі і спроби релігійної унії; характер зв'язків Запорозького козацького війська та суспільства й політичної структури Речі Посполитої; спроба поглагодження напружених московсько-польських стосунків і утворення спільного фронту проти татар.

На основі архівних матеріалів, знайдених у Польщі, докладно описано і оцінено роль Адама Кисіля як центральної фігури в переговорах під час революції Хмельницького. Дослідник вводить в обіг термін "революція" замість традиційних "повстання", "війна". Не з вини вченого залишились невикористаними матеріали з архівів СРСР: як один з американських науковців, Франк Сисин

Надгробок А. Кисіля, с. Низкевичі,
Волинської обл.

мав би їхати в 1972-73 році до Радянського Союзу — порядком наукового обміну. Радянська сторона відхилила тоді цю пропозицію.

Грунтуючись на аналізі рукописів Кисіля та його політичної діяльності, дисертація широко дискутує проблеми релігії, національності і класів у Східній Європі в XVII ст. Дисертація є, безумовно, значним вкладом в історичну науку про ту цікаву, контроверсійну і таку багатозначну для сучасного світу територію, що іменується Східною Європою.

Захист докторської дисертації, — тільки етап (важливий, безумовно) на персональному шляху науковця до історичної істини. Така подія супроводжується заслуженим і здоровим почуттям тріумфу і вдячності старшим колегам, які улегли йому цей шлях. Франкові Сисинові пощастило співпрацювати з видатними спеціалістами в своїй галузі. В неповному переліку можна назвати хоч би проф. Едварда Кінана, наукового консультанта (Гарвард), проф. Омеляна Пріцака (Гарвард), проф. Джілса Констебла (Гарвард), проф. Джона Кіпа (Торонтонський університет), проф. Джеймса Біллінгтона (Прінстон).

Захист дисертації, звичайно, є апогеєм наукового шляху. Попереду — напружена і цікава праця і нові відкриття. Діяпазон зацікавлень д-ра Ф. Сисина широкий: викладацька праця займе важливу частину його часу, поле його викладацької діяльності — Росія допетрівська і після-

петрівська, Польща і Литва, середньовічна соціальна і економічна історія (пр. 500-1500). Плянує також досліджувати православне культурне відродження XVII ст., базуючись на деяких знайдених у Польщі документах, які ще не були в науковому обізі. Цікавиться активно історіографією, історією Оттоманської імперії та Балканів, слов'янською літературою й культурою. Окрему ділянку зацікавлень становить церковна історія, а також феномен анархізму.

Д-р Франк Сисин має ще й значну кількість публікацій у галузевих наукових журналах Гарварду — "Критика" і "Рецензія". Цікаві наукові розвідки готовяться до друку в новому квартальному "Гарвардської української студії", що починає виходити в цьому році англійською мовою.

Виконавши приємний обов'язок познайомити українського читача з одним із найпомітніших молодих діячів американської історичної науки і одночасно познайомивши побіжно нашу читацьку публіку зі стилем наукової діяльності Українського дослідного інституту Гарвардського Університету, зичимо молодому науковцеві дальших успіхів.

НІМЕЦЬКЕ ВИДАННЯ ЮВІЛЕЙНИХ ДОПОВІДЕЙ ПРО СКОВОРОДУ

У видавництві УВУ, як 22-ий том "Монографій", з'явилися оце 4 цінні доповіді про нашого великого мислителя Григорія Сковороду, які були читані з рамени Українського Вільного Університету в німецьких та австрійських університетах. Видання прикрашено портретом Сковороди, — воно зачинається короткою енциклопедичною довідкою і студією про Сковороду та православ'я; відомий приятель українців і д-р г.к. УВУ архиєпископ Жан Рюп переводить паралелю між Сковородою та Жан-Жаком Руссо; декан Філософічного факультету УВУ, проф. д-р О. Кульчицький розглядає творчість Сковороди з позицій сучасного персоналізму, стверджуючи, що Сковорода був предвісником цього модерного філософічного напрямку. Видання кінчиться впровідним словом Ректора В. Янева до ювілейного вечора в Іннсбрuckі.

Всіх вечорів на міжнародному ґрунті було 13. Кінчається друкувати подібний том ювілейних сковородинських доповідей по французьки — із матеріалами вечорів у Парижі та Ліль (у Франції).

РІК ОБОРОНИ ВІРИ І ЦЕРКВИ В УКРАЇНІ

Секретаріят СКВУ, в порозумінні з представниками українських церков, проголосив 1976 рік Роком оборони віри і церкви в Україні. У зв'язку з цим, Комісія Прав Людини СКВУ робить заходи, щоб поінформувати та змобілізувати громадськість, як українську так і неукраїнську, як рівнож церковні, політичні і урядові кола західного світу

ОЛІМПІЙСЬКІ ЗМАГАННЯ

Спортивні змагання, чи як дехто називає ігри, започатковано в місті Олімпії в Греції. Від нази міста змагання почали зватися олімпійськими змаганнями. Руїни міста, лежать 60 миль на північний схід від Спарти.

В той час кожне більше грецьке місто було окремою державою. Вони вели між собою вічні спори і війни. Але поза тим всі держави-міста мали високо розвинене почуття народної єдності. Їх всіх єднала спільна мова, релігія та спільні атлетичні змагання, що відбувалися щочетвертого року. В час Олімпіяд всяка ворожнеча між державами Греції припинялася, а змагання ставали фестивалями цілого Греції в честь їхнього бога Зевса.

Весною, в роки олімпійських змагань, три вистуни з лавровими вінками на головах виrushали в усі закутки Греції. Вони проголошували святий мир Олімпії та запрошували на олімпійські змагання. Той мир строго дотримувано і шановано. Всі греки, що вибиралися до Олімпії, були охонені

для захисту переслідуваної релігії та віруючих в Україні.

Комісія прав людини видала низку матеріалів, які розповсюджуються між українськими та неукраїнськими Церквами, організаціями та часописами... Також підготовляється мандрівну виставку, яка наскількуватиме переслідування релігії і руйнування церков в Україні.

Кульмінаційною подією року буде **Тиждень за свободу віри і церкви в Україні** з 26 вересня до 3 жовтня, на протязі якого українські громади в країнах свого поселення одночасно, і по можливості з широкою участю неукраїнських релігійних чинників, виявлять свою солідарність із борцями за свободу віри і церкви в Україні.

Успіх цих акцій залежний від участі в них широких кіл українського суспільства. Тому Комісія прав людини звернулася до всіх українських владик, отців парохів та провідників церковних громад з проханням творити ділові комітети при всіх парафіях і церковних громадах за проведення цієї акції.

Комісія прав людини СКВУ закликає всіх українців і українок допомогти в акції оборони свободи церкви та релігії в Україні, зокрема активно вклопитися в працю місцевого комітету, створеного для цієї цілі.

За порадами і матеріалами в цій справі просимо звертатися на адресу:

Human Rights Commission
World Congress of Free Ukrainians
2395-A Bloor St. West, Suite 2
Toronto, Ontario, Canada M3S 1P6

ронені законом. Навіть ворогуючі грецькі держави не мали права і відваги нікого затримати чи не допустити до Олімпії. Така заборона була б актом проти волі Зевса. А що карали порушників закону, без виймків, свідчить те, що навіть батько відомого полководця Олександра Великого, Філіп Македонський цар Македонії та признаний греками як начальний вождь усіх грецьких воєнних сил мусів заплатити кару за всіх своїх вояків, які спинили і ограбили атенція в дорозі до Олімпії.

В змаганнях могли брати участь лише вільні грецькі чоловіки із зразковою репутацією. Впродовж кількох місяців змагуни невпинно вдосконювались та брали інструкції моралі.

Усі учасники змагань, у всіх видах спорту, щоб показати будову тіла та рух мускулів у час змагань, виступали без одягу. Жінкам, особливо одруженим, строго заборонялося бути навіть близько до місць змагань. Коли б знайшлася така смілива, то їй би не минути суворої кари — скинення з близької гори в провалля на видиму смерть. Греки твердили, що жінка, яка побачить молодих, гарної фізичної будови чоловіків-атлетів, не буде вдоволена своїм чоловіком. А невдоволення може дати поштовх до зради, до аморальності.

Первісні змагання були лише бігом на віддалі, а вже пізніше почали додавати все більше і більше інших видів спорту.

Найдавніші записані олімпійські змагання відбулися в Олімпії в 776 році перед народженням Христоса. Від того року греки почали рахувати свій календар. Розкопані тепер руїни міста Олімпії піддають археологам думку, що олімпійські змагання відбувалися навіть раніше, в роках між 1253 і 884 перед Христом.

Місто Олімпія не було звичайним містом. В нім були святині Зевса (головний бог) та Гери, гробниці, дванадцять скарбниць різних грецьких держав, де складали богам дари, сотки статуй різних богів та безліч інших мистецьких вартощів Греції.

В місті був побудований на 50,000 осіб мармуровий стадіон, площа для перегонів, театр та інші будови.

Релігійні церемонії були частиною олімпійських змагань. Святкування починалися присягою атлетів та суддів перед статуєю бога Зевса. Після 432 року перед Христом статуєю бога Зевса була статуя роботи відомого й по цей час скульптура Фідія. Ця 40-ступнева статуя з дерева, слонової кости та золота була съюмим чудом світу.

Період олімпійських змагань тривав п'ять днів. Щойно на третій день приходили до головних змагань. На п'ятий день відбувалася парада, видача нагород, банкет для переможців та подяка

богам. Переможцям накладали на голову лаврові вінки, зроблені з гілок зрізаних молодим хлопцем золотим серпом з святого дерева, що росло побіч святиині Зевса. Рівночасно оголошували ім'я переможця та його батька і державу, з якої переможець походив. Вдома громадяни надавали переможцям різні привileї. Іх звільняли від податку. На всіх публічних зібраннях для них призначували почесні місця. Віддавали їм пошану як героям, та також ставили їм статуї.

Пізніше Греція, в тім числі і Олімпія, стала частиною римської імперії. На олімпійські змагання було допущено також римлян. Поруч атлетів змагалися вже й промовці-оратори, артисти, поети, письменники, скульптори, музиканти та ін.

Олімпійські змагання, протилежно пізнішим римським кровожадним видовищам в Римі з гладіаторами та звірями, були величним гуманним національним фестивалем греків.

Але політична ситуація в Греції змінилася. Імператор Теодосій Первий забрав статую Зевса, сьоме чудо світу, з Олімпії і вивіз до Константинополя. Там вона гине в 5-му столітті по Христі під час пожару. В ограбленому місті відбулися останні олімпійські змагання в 394 році по Христі. Більше змагань Теодосій Первий не дозволив. Його наступник Теодосій Другий наказав зруйнувати і спалити всі будинки і святыни Олімпії.

В шостому столітті землетрус викінчив те, що доостанку не зруйнували римляни. Величезні маси землі з близької гори насунулись на, колись чудове місто Олімпію і поховали руїни під 25-ступневою покрівлею. Повінь ріки, пізніше, загладила вчинки і римлян і землетрусу.

Намагання греків у 1859 і 1870 роках відновити олімпійські змагання були даремними. Тоді взвявся за це французький виховник П'єр де Кубертін, щирий прихильник спорту. Він використав свої знайомства і впливі. П'єр де Кубертін вірив, що олімпійські змагання, з участю різних держав, будуть стимулом для кращих взаємовідносин між народами.

І в 1894 році в Парижі відбувся Олімпійський Конгрес. На нім створено Міжнародний Олімпійський Комітет. Очолив його — П'єр де Кубертін.

Перші відновлені олімпійські змагання відбуто в Атенах, столиці Греції, в 1896 році. Аteni не були вибрані випадково. В Греції ж ідея змагань народилася та існувала століттями. На спеціально приготованому старому стадіоні змагалися учасники Австралії, Австро-Угорщини, Велико-Британії, Голландії, Греції, Данії, Німеччини, США, Франції, Чіле, Швейцарії та Швеції. У змаганнях маратонський біг (так почали звати після змагань 25-милеву віддалю) подолав першим грек. А для греків це було небуденою по-дією. Во маратонська віддаль має свою давню історію, що тісно пов'язана з боротьбою греків з наїзниками.

В 490 році перед Христом перси вирушили суходолом і шістьма сотками кораблів на завойовання Греції. Вони наблизялися до Атен. Аteni

розіслали посланців до всіх держав Греції з проханням помочі проти персів. Посланець до Спарти пробіг 150 миль за два дні. Діставши позитивну відповідь від спартанців, він скоро повертається до військ в Маратоні. Десятивісична армія атенців та тисяча вояків, що наспілі на допомогу з Платеї, кинулися як ѿри на вдесятеро численніші війська персів. Перси не сподівалися такої відваги греків. Мусіли відступати. Той посланець, що бігав до Спарти, вирушає знову з Маратону до Атен. Гордість за війська Атен додавала йому більше сили подолати 25-милеву віддалю. Вбігши в Атени, він прокричав: "Радуйтесь — ми перемогли" — і впав мертвий.

Після перших відновлених олімпійських змагань біг на 25 миль, чи взагалі довга віддаль почала зватися маратонською віддалю чи маратонським бігом.

Олімпійський Комітет вирішив, що змагання мусять відбуватися кожних чотири роки, як і в давні часи в Олімпії (вони припадають в ті самі роки, що вибір президента в США). Місцем змагань має бути інше місто кожного разу.

З року-в-рік зацікавлення змаганнями зростало. Зростало також число учасників — держав як рівнож і число видів спорту. Мірі П'єра де Кубертіна почали ставати реальністю. Про участь в олімпійських змаганнях він говорив так: "Найважливіше в олімпійських змаганнях не перемагати, а брати участь. Найважливіше в житті не є тріумф-перемога, але боротьба. Важне не здобуття, а важне те, що ти прикладав всі свої старання, щоб виграти".

Теперішні олімпійські змагання розпочинаються парадою національних груп з своїми прапорами. В повітря випускають тисячі голубів, як знак, що змагання починаються. Вічний олімпійський огонь привозять з Атен до міста змагань. Він горить впродовж атлетичних змагань. Над огнем майорить білий олімпійський прапор з переплетеними синім, жовтим, зеленим, чорним і червоним кругами. П'ять кругів символізують народи п'ятьох континентів у спортивних змаганнях.

Перед початком змагань один із змагунів кожної країни складає присягу: "Присягаю, що в змаганнях буду чесно дотримуватися приписаних правил. В змаганнях буду керуватися духом лицарства на честь моєї батьківщини і на славу спорту". В змаганнях мають брати участь лише спортивці-аматори.

Коли відновлялися в 1896 році змагання, то всі атлетичні точки забирали один ранок і в змаганнях брали участь лише дванадцять країн. А в 1964 році в Токіо на олімпійських змаганнях, що тривали два тижні, брали участь змагуни з 94-ох країн. Побіч з чоловіками в змаганнях беруть участь і жінки всіх рас і націй. Учасники прикладають всі старання, щоб здобути перше місце, за яке дається золоту медаль. За друге місце дають срібну, а за третє — бронзову. Офіційно не визнається нікого за чемпіона. Неофіційно багато держав подають вислід змагань з такою пунктуацією: за перше місце, за здобуття золотої медалі, рахують десять пунктів, за 2-е місце 5 пунктів

тів, за 3-е — 4, за 4-е — 3, за 5-е — 2 і за 6-е місце один пункт. Нижче подаємо таблицю Олімпіяд та неофіційних чемпіонів-держав кожної з них. Перший рядок вниз — порядкове число Олімпіади, другий — рік коли відбулась, третій — місто змагань і останній — яка держава здобула найбільше пунктів.

1	1896	Атени	США
2	1900	Париж	Франція
3	1904	Сен-Люї	США
4	1908	Лондон	Великобританія
5	1912	Стокгольм	Швеція
6	1916	не відбулася	
7	1920	Антверп	США
8	1924	Париж	США
9	1928	Амстердам	США
10	1932	Лос Анджелос	США
11	1936	Берлін	Німеччина
12	1940	не відбулася	
13	1944	не відбулася	
14	1948	Лондон	США
15	1952	Гельсінкі	США
16	1956	Мелбурн	СРСР
17	1960	Рим	СРСР
18	1964	Токіо	США
19	1968	Мексико	США
20	1972	Мюнхен	СРСР
21	1976	Монреаль	

Як видно з таблиці поданої вище, США були переможцями десять разів, СРСР — 3, а Франція, Німеччина, Великобританія і Швеція по однім разу. У роки Першої і Другої світових війн змагання не відбувалися. Після закінчення кожних змагань олімпійський прапор знімається і передається репрезентантам міста, в якім відбудуться слідуючі змагання. Цьогорічна Олімпіада відбудеться літом у Монреалі в Канаді.

Починаючи з 1924 року до олімпійських змагань додано ще зимові олімпійські змагання. Вони відбуваються зимию в ті самі роки, що й звичайні Олімпіяди, лише в гористих місцевостях, де є сніг. Сюди входять змагання на лижвах, на лещатах, на санках та гаккі. Зимових олімпійських змагань відбулося лише 12, а переможцями в них були по п'ять разів норвежці та СРСР та по одному разу Швеція і США. Цьогорічні зимові олімпійські змагання відбулися в місті Інсбрукі в Австрії. Найбільше медалів здобули спортивні комуністичних країн (СРСР — 27, Східна Німеччина — 19). США здобули 10 медалів, тобто третє місце в змаганнях.

Змагуни комуністичних країн мають перевагу над змагунами з демократичних країн в тім, що їм їх уряди дають безкоштовно місце для тренування, учителів, покривають кошти подорожі на Олімпіяди та їх перебування там. Змагуни з комуністичних країн рахуються лише на папері змагунами-аматорами, а в дійсності є на повному утриманні держави, і їх єдиною працею є підготуватися до олімпійських змагань. Змагуни з демократичних країн самі мусять подбати про всі кошти на тренування, подорож, прожиток та все інше.

В Олімпіадах беруть участь різні народи. Між ними вже шість разів змагалися і українці в рамках змагунів СРСР. До 1952 року Радянський Союз інакше не називав олімпійські змагання як "буржуазними видумками". Але пізніше партійна верхівка прийшла до висновку, що такі змагання можна використати для російсько-комуністичних цілей. Всі народи Радянського Союзу виступають як спортсмени одної держави — СРСР. Але на Заході, інакше про їх участь не кажеться, як участь Росії, що російські учасники здобули стільки то золотих чи срібних медалів та ін. Заперечень зі сторони СРСР, що згадані успіхи є успіхами всіх народів Союзу, нам не приходилось в американській пресі бачити. Хоч часто зустрічали вияснення інших репрезентантів, коли в американській пресі подаються про їх народи нісенітниці, неточності, неправда.

Це показує, що "старший брат" використовує здобуті почесті атлетів України та інших народів. В 1952 році в олімпійській команді СРСР було 22 змагуни з України. Вони здобули 5 золотих, 7 срібних і одну бронзову медалю. В 1956 році брало участь 38 осіб — здобули 6 золотих, 5 срібних і 8 бронзових медалів. В Римі в 1960 році змагалось 36 українців і вони привезли до Києва 13 золотих, 7 срібних і 5 бронзових нагород. В Токіо 1964 року 38 учасників здобули такі медалі: 6 золотих, 7 срібних і 6 бронзових. Всі згадані медалі дані за індивідуальні виступи українських атлетів. Багато українців брали участь в колективних змаганнях від СРСР і дістали навіть більше числа медалів як в індивідуальних виступах. Хоч в 1964 році українці здобули майже половину золотих медалів СРСР, то ніхто на Заході не чув ні слова, що ті медалі здобули також українці. Все те приписано "великому російському народові".

Проти такого використування українських атлетів та інших народів для російсько-комуністичної імперії з Нью Йорку в 1956 році створено Український олімпійський комітет. Впродовж років цей комітет робить заходи перед Міжнародним олімпійським комітетом та окремими національними олімпійськими комітетами, щоб Україна брала участь в змаганнях як окрема одиниця. Коли Україна є членом Об'єднаних Націй, то чому вона не може також брати участь, як окрема держава в олімпійських змаганнях? Чому українці не мають права гордитися своїми успіхами під власною назвою і власним прапором (хоч тим прапором буде прапор УРСР)? Твердження Москви, що "Україна не може виставити окремої олімпійської команди, бо Міжнародний олімпійський комітет з тим не годиться, бо кожна держава має право тільки на одну самостійну команду" — не відповідає правді. Багато народів (всі вони тепер самостійні) виступали в олімпійських змаганнях в окремих командах, хоч вони належали до Австро-Угорської чи Англійської імперій. Звичайно, для росіян не корисно, щоб українці брали в змаганнях участь як окрема нація. Тепер всі відзначення українців йдуть на кonto Росії. "Старший брат", не дивлячись на

Підготовка української акції під час 21ої Олімпіади в Монреалі

В місяці липні 1976 року відбудуться в Монреалі 21-ші з черги Олімпійські ігри. Президія Секретаріату СКВУ відбула вже кілька нарад із представниками Централі Комітету Українців Канади та Відділу КУК в Монреалі, як теж представниками українських установ та організацій, які мають відношення до цієї справи, з метою підготовити скоординовану українську акцію під час монреальської Олімпіади.

У висліді цих нарад створено Український Олімпійський Комітет, з осідком в Монреалі, та з участию представників СКВУ, КУК, Українського Олімпійського Руху та українських молодіжних організацій. Головою Комітету обрано п. Ярослава Пришляка з Монреалю.

На нарадах Комітету, які відбулися в суботу, 29-го листопада 1975 року, прийнято наступні постанови щодо підготовки української акції в час монреальської Олімпіади:

1) Український Олімпійський Комітет в Монреалі відбуде розмови з Підготовчим Комітетом Олімпіади в Монреалі для розглянення можливості, щоб Підготовчий Комітет і Канадський Олімпійський Комітет, в порозумінні з Міжнародним Олімпійським Комітетом, запросили Україну до участі в наступній Олімпіаді.

2) Український Олімпійський Комітет увійде в контакт з Пресовим Центром наступної Олімпіади, а згодом з пресою в загальному і буде додмагатися, щоб українських переможців на наступній Олімпіаді ідентифікувати їхньою справжньою національністю.

3) Спільними зусиллями всіх заінтересованих чинників перевидати в новій редакції і з доповненнями броштуру "Українські Олімпійські Чемпіони" в англійській, французькій та інших мовах.

4) Заангажувати групу людей, які б зайнялися дослідною працею зідентифікування українців в збірній Олімпійській команді ССРР (якщо б Україна і надалі не брала окремої участі в Олімпіаді).

5) В часі Олімпіади відкрити одне СПІЛЬНЕ Українське Інформаційне Олімпійське Бюро, яке б:

справедливі й гуманні основи, покладені греками в олімпійські змагання, використовує їх для себе.

Але ми віримо, що скоро настане той час, коли 45-мільйоновий український народ виставлятиме свої олімпійські команди, які здобуватимуть золоті медалі на честь і славу спорту та своєї батьківщини України.

- а) Влаштовувало пресові конференції;
- б) Щоденно випускало пресові повідомлення різними мовами, в яких були б подавані інформації про успіхи українських спортсменів;
- в) Подавало висліди точкування за країнами, вирізнюючи Україну окремо.
- 6) В порозумінні та співпраці з існуючими Олімпійськими комітетами, СКВУ і КУК-ом поробити в якнайкоротшому часі всі можливі заходи, щоб Українське Олімпійське Інформаційне Бюро було відкрите в Олімпійському Пресовому Центрі.
- 7) Спільними зусиллями провести якнайшироку інформаційно-пропагандивну акцію в часі Олімпіади, якнай масовіше розповсюднюючи інформаційні повідомлення і летючки, які б викривали російсько-совєтський колоніалізм у спортивній національній дискримінації серед спортсменів ССРР.

8) Фінансова Референтура Українського Олімпійського Комітету в Монреалі відбуде, з початком 1976 р., фінансову збірку перед українською громадою Канади і Америки, на переведення української акції в час Олімпіади. Збірка повинна відбутися під патронатом СКВУ, КУК і УККА і місцеві Відділи КУК і УККА повинні визначити відпоручників для переведення збірки.

- 9) Видати брошурку в англійській, французькій та українській мовах про:
 - а) український Монреал (включно з мапою);
 - б) українську Олімпійську акцію 1976 р.;
 - в) українських змагунів, які беруть участь в Олімпіяді.

10) По змозі, зорганізувати щоденні українські радіопередачі в Монреалі в час Олімпіади.

Президія Секретаріату СКВУ звертається до всіх українських організацій та поодиноких громадян, які мають інтенції переводити будь-яку акцію в українській справі в час Олімпіади, робити це лише у співпраці та за попереднім узгодженням із Українським Олімпійським Комітетом в Монреалі, звертаючись на адресу:

**Ukrainian Olympic Committee
3270 Beaubien East, Montreal, P. Q.**

Президія Секретаріату СКВУ закликає всіх українців та українок допомогти успішно провести українську акцію в час Олімпіади у Монреалі в 1976 р., висилаючи свої щедрі пожертви на адресу:

**Ukrainian Olympic Committee
c/o World Congress of Free Ukrainians
2395-A Bloor St. West, Suite 2
Toronto, Ontario M6S 1P6**

ДЖЕРЕЛЬНІ НАУКОВІ ПРАЦІ

Бойко Юрій. ВИБРАНЕ. Т. I. Мюнхен, 1971. XXXVI + 312 + XII + 2 стор. Накладом автора. Друк: "Мюнхен, "Логос".

Проф. Ю. Бойко — відомий на еміграції літературознавець. Свою літературознавчу працю розпочав на початку 30-их років на Україні.

Із заплянованих трьох томів вибраних праць, в першому томі маємо життєпис автора в дуже поетичній формі. Книжка ілюстрована фотознімками.

Проф. Ю. Бойко народився 1909 р. в Миколаєві. Навчався в російській семирічці, бо одинока українська школа була далеко. Від русифікації врятувався власною дитячою настановою. Близько від будинку батьків була українська бібліотека колишньої "Просвіти". Добір книжок у ній був прекрасний: всі українські клясики, з історичних праць — Антонович, Грушевський, і, як пише автор, чарівний Костомаров, що захоплював його своїми монографіями.

В 1925-1927 роках — молодий Юрій — студент професійно-технічної школи. Він задумує організувати українську молодь, щоб ширити українську культуру. Юнак не усвідомлював собі небезпек, з'язаних з цим пляном, не розумів, що країна входила в стадію повного тоталітаризму, при якому не могло бути індивідуальної думки, тим більше з українським змістом. Але знайшлися старші, які, сідомі небезпеки, знайшли легальну базу для товариства: вирішено доручити Юрієві організувати одну з філій харківського "Гарту" — "Гарт юнаків". Але насправді ним керував історик, проф. ІНО Петро Павлович Циган. Цікаві міркування про ідеї і думки П. Цигана автор розповідає ширше. Знаходимо тут і опис українізації в Миколаєві.

1927 р. Юрій опинився в числі студентів Миколаївського Інституту народньої освіти (ІНО). Тут багато завдячує проф. Миколі Лагуті, історикові української мови і літератури.

В той час розпочалася "Літературна дискусія" між Хвильовим і його противниками. В комсомолі почалися цькування українського націоналізму. Юрієві почали пригадувати його виступи в "Гарті юнаків", він покидає Миколаїв і переїздить у Київ, щоб влаштуватися в Київському інституті професійної освіти (так звався тоді університет). Влаштуватися не вдалося і тому треба було переїхати до Одеського університету. Ю. Бойко дуже тепло згадує своїх професорів з Одеського університету: А. В. Музичку, М. О. Слабченка.

1929 рік — час арештів визначних українців, СВУ, СУМ й іншої молоді, арештують і Ю. Бойка. З Одеси перевезли до Миколаєва, а допити розпочалися від діяльності в "Гарті юнаків", ставлення до Хвильового і хвильовизму. Вкінці 1930 р. виїшов на волю. Автор цікаво розповідає про полі-

тичну зрілість його покоління у той час у Миколаєві. Повернувшись до Одеси до університету, продовжує студії, однокурсники і професори робили вигляд, що нічого не знають про його арешт. Після одержання диплому Ю. Бойко поїхав вчителювати у Маріупіль. 1931-32 в літку переїздить у Харків. Тут працював завпредом Технікуму точної механіки і викладачем української мови та літератури в десятирічці в Новій Баварії. В тому часі пізнав свою майбутню дружину, Олександру Сулиму, з якою одружився 1934 року.

1932-33 р. провів у Херсоні, працював викладачем української мови і літератури в Комбінаті робітничої освіти. Робітники, головне партійці, росіяни, ставили опір українізації. Огірчений таким наставленням, постановив перейти на наукову роботу, а цьому рішенню сприяло ще й те, що тут була багата бібліотека.

Коли Харківський інститут ім. Шевченка проголосив конкурс на аспірантуру підвищеної титулу при Академії наук — Ю. Бойко негайно приступив до конкурсу. Його прийнято не тільки в аспірантуру, а відразу й науковим співробітником. Інститут у той час виглядав пустинею, бо більшість співробітників було виарештовано, частину усунено з праці. Разом із дальшим переслідуванням всього того, що проголошено "буржуазно-націоналістичним", треба було показати, що партія піклується розвитком української пролетарської культури і саме тому з кінця 1933 року звернено увагу на постати Т. Шевченка. Вирішено особливо бучно відсвяткувати 120-річчя з дня поетового народження. В Інституті Шевченка Ю. Бойко працював до 1935 р., коли столицю з Харкова перенесено до Києва. В життєписі кілька разів гірко згадано про сексотів і "стукачів".

На цьому життєпис уривається з вказанням, що продовження буде в наступному томі.

Зміст книжки складається з таких ще праць: "Молодий Театр" (не маємо змоги перевірити, чи це лише передрукована стаття з журналу "Життя й революція", чи дещо спрощена і доповнена нова праця); "Праця М. Коцюбинського над повістю "Фата Моргана"; "Основи творчого методу Івана Франка" — фрагменти із дисертації на ступінь канд. філологічних наук; "Григорій Косинка"; "До проблеми Франкового романтизму" — про впливи Шаміссо і Гофмана на формування творчої методи Ів. Франка, це уривок з монографії "Естетика і творча метода І. Франка". Вже на еміграції написані статті: "З якою совістю!" — це нотатки на берегах повісті "Люди з чистою совістю" героя Сов. Союзу Петра Вершигори; "Про Василя Барку і про дещо принципове"; "Шевченко і релігія"; "Підсвітська українська література в 1941—1950 рр"; "Микола Хвильовий"; "Діти Чумачького Шляху" — про роман Докії Гуменної, "Прапороносці" О. Гончара. "Іван Дніпровський"; "Белінський і українське національне відродження"; "Антоненко-Давидович"; "Іван Кочерга"; "З останніх творів М. Хвильового"; "Метаморфоза советського письменника — Переяславський договір у творах Натана Рибака"; "Невеличка драма" В. Підмогильного на

тлі дійсності 20-х років", "До століття Франкових народин", "Франко — дослідник Шевченкової творчості", "Поезія Оксани Лятуринської", "Творчість Тараса Шевченка на тлі західноєвропейської літератури".

Дарія СІЯК

Ю. Бойко. "Вибране". Мюнхен, 1974. Том 2-ий.

У 1974-му році з нагоди 65-ліття життя проф. Юрія Бойка було відзначено появу першого тому "Вибраного" нашого науковця. Сьогодні перед нами другий солідний том, що вийшов у Мюнхені в "Українському видавництві". Збірник має 370 стор., у твердій гарній оправі, з портретом автора.

З "Переднього слова" довідуюмося, що на видання 1-го тому було багато прихильних відгуків критики в пресі. І це цілком заслужене. Такі капітальні праці не часто з'являються друком у наших видавництвах. Це ж глибокі джерельні літературознавчі розвідки, дослідження, огляди важливіших мовознавчих чи суті літературних видань. Як першим, так і другим томом мали б користуватися наші науковці, лектори, студенти університетів, вчителі, доповідачі та всі, хто хотів би глибше пізнати наші літературні, мовознавчі та літературознавчі здобутки.

Тож з пієтетом перегортаємо сторінки цього цінного видання. Тут автор під наголовком "Прозусилля і здобутки" закінчив свою прецизію автобіографіко, повну хвилювань, цькувань, переслідувань з боку представників советської влади — біографію таку типову для української дійсності на рідних землях. Цим шляхом проходили й проходять новіші сили нашої науки й літератури...

Звільнений у 1935-му році в Харкові й зацікований сталінськими поспілаками, наш науковець і лектор вищих навчальних закладів змушений був іхати із "чолобитнею" до Москви. Не маючи надії влаштуватися на рідній землі, він мріє дістати дозвіл на педагогічну працю хоч у якомусь глухому сибирському селі. Ідучи Москвою, він бачить похмурі стіни кривавого Кремлю, бачить храм Василія Блаженного, і в його пам'яті зринає сумну історія московського царства... "Це ж тут, біля цього храму, було "лобне місце". Тут колись був по-міст, тут бито батогами гетьмана Дем'яна Много-грішного, перше ніж йому випекли тавро на тлі й заслали в Сибір. Скільки українців пішло в Сибір після нього і коли це, врешті, скінчиться?" — питав автор самого себе.

Та перейдемо до побіжного огляду згаданих літературознавчих праць нашого науковця. Суто науковий чи літературознавчий матеріал цього збірника має 28 позицій. Проф. д-р Юрій Бойко великий ерудит у ділянках нашої мови, літератури, історії. Не маючи змоги охопити своїми томами "Вибраного" всього написаного, навіть і того, що не застарілося, автор, як видно, вирішив показати читачеві різні жанри своєї наукової праці. В одному випадку — це лише настроєвий есей ("Радісно-болячі зустрічі"), в іншому — дуже докumentalізована, прецизна розвідка ("Камінний господар" Л. Українки) або перспективна стаття, яка на-

мічає шляхи дальших дослідів з літературознавства ("Шевченкова річниця і завдання української науки").

Виростаючи й мужніючи духово в умовах 20-их років на Східній Україні, проф. Бойко мав можливість користуватися такими джерелами, як місячники "Життя й Революція", "Червоний шлях", періодики "Плуг", "Гарт", журнал "Критика", в яко-му тоді ще щастливо друкуватися А. Ніковському, пульсуючий життям і культурною напругою української щоденщини додаток до офіційних "Вістей ВУЦВІК-у", солідні томи "Записок Історично-філологічного Відділу ВУАН" — все це пережите, передумане, що й досі запліднює автора новими думками.

Нам здається, що авторові пощастило помножити свій досвід культурної багатогранності "розстріянного відродження" досвідом революційно-політичного активізму західноукраїнських земель (праця в підпіллі за останньої війни), що, зрештою дало авторові ту універсальність, яка допомагає бачити літературні та політичні процеси в їх минулому, сучасному та в тенденціях розвитку.

Цю досвідченість, ерудицію і розмах бачимо зокрема у доповіді "Духовий стан на Україні та наша еміграція", яку автор виголосив на 1-му Конгресі СКВУ і яку учасники Конгресу прийняли з великим ентузіазмом. У ній висловлений перший ґрунтовний синтетичний погляд на явище українського "шестидесятицтва".

Видатною подією в житті нашої спільноти на чужині, зокрема для літературних кіл, була поява збірника МУР-у. На цю тему наш літературознавець відгукнувся працею "Куди йдемо?", ґрунтовно проаналізувавши весь матеріал двох перших збірників МУР-у та розгорнувши свою критику про різні теорії й концепції, висловлені в статтях Уласа Самчука, Багряного, Державина, Шереха та інших. Як тут, так і в дальших працях проф. Ю. Бойко ставить питання про брак духового державницького чину, відсутність відгуків на проблеми визвольної боротьби, тоді як виступи проти "бара-банного патріотизму" досить міцно наголошено в низці матеріалів збірників.

"Критик", — зазначає проф. Бойко, — це стрілочник літератури. Він — посередник між устремлінням поодинокого мистця та найближчими загальними цілями літератури так з погляду її іманентних, як і загальнонаціональних духових завдань"

Вихід з друку капітальної праці одного з найвидатніших мовознавців Юрія Шереха "Нарис суспіальної української літературної мови" (1951) Ю. Бойко привів свою науковою статтею, відзначивши цю важливу подію, що стала після 20-річної мовчанки на мовознавчому обрії в Україні. Автор також підкреслив, який крок вперед зробив проф. Юрій Шерех, порівнюючи з працею Синяєвського. Досить сказати, що проф. Шерех у своїх прикладах використав твори 165-х наших письменників.

Сміливо полемізує Юрій Бойко і з противниками Миколи Хвильового, що закидали останньому чекізм і бандитизм. А тим часом у період масових арештів і цькування Хвильовий у своїй обороні ні

словом не сказав про свою працю в чекістів, а, навпаки, кинув гасла, які стали прaporом для думуючої української людини: "Геть від Москви!", "Москва задрипанка міщенська", "Революція зайшла в раковину з калом", "Орієнтація на психологічну Європу конечна". При цьому автор наводить вислови наших неокласиків про статті Миколи Хвильового: "Крик серед півночі в якомусь глухім колі" — М. Зероз, або слова Могилянського: "В кімнаті, де було так душно, що дихати ставало важко, раптом відчинено вікна, і легені разом відчули свіже повітря".

Юрій Бойко переконливо доводить, що "велич Хвильового в тому саме й полягала, що він поставив українську ідею у зв'язок з усією політичною проблематикою сучасної земної кулі, через ідею заперечення зв'язків із Москвою він прийшов до глобальної концепції, в якій українська держава стає річчю важливою не лише для українців, а конечною для відродження людства на ветхій плянеті нашій" ... Автор оперує ще багатьма важливими цитатами, які показують Хвильового як ненависника Москви, як патріота.

У праці "Культ Шевченка і шевченкознавство" автор проаналізував проблеми шевченкознавства, здобутки на цьому шляху й небезпеки канонізувати культ Шевченка, пристосувавши його до своїх потреб, зокрема тут, у вільному світі.

Юрій Бойко слушно скритикував також працю Н. Полонської-Василенко "Українська Академія Наук" (Мюнхен, 1955), назавши свою рецензію "Всесуїнська Академія Наук у кривому дзеркалі", бо видатний науковець Полонська-Василенко назвала сов. владу "інтернаціональною", але не показала, як Москва справді гнобила українську науку, як обрізала фінансові дотації, обмежила видавничі плани Української Академії Наук в той час, як бібліотека Російської Академії Наук у Ленінграді дістала величезні дотації. Про це писав у 1926 році й академік Михайло Грушевський, але історик Полонська-Василенко на це не звернула уваги. Більше того, вона невірно подала й діяльність та значення самого Мих. Грушевського, який найбільше тоді виступав проти русифікації та московських впливів. Не зважаючи на велику пошану до проф. Василенко-Полонської, проф. Бойко не завагався передрахувати її численні фактичні помилки в книзі.

З великим знанням і ерудицією розгорнув проф. Бойко і статтю "Історія українського театру в соціальному насвітленні", звернувшись увагу на великі викривлення в спогадах відомого артиста й режисера І. Мар'яненка "Прошлое украинского театра" (1954), що артист зробив на догоду окупантам. Ці спогади наш науковець зіставив із спогадами того ж артиста, які він друкував ще в 20-их роках в "Червоному шляху", де було незрівняно більше правди. Проте Ю. Бойко об'єктивно згадує й позитивні сторони спогадів.

До важливих досягнень Юрія Бойка у другому томі "Вибраного" належать також статті про велику працю проф. Павла Зайцева "Життя Тараса Шевченка" та "Українське підсоветське літературознавство в роках 1957-58".

Привертають увагу своїм змістом і новими відомостями також такі праці, як "М. Скрипник і су-

часне", "М. М. Глобенко", "Нотатки на берегах поезій Я. Славутича", "Український романтизм Центральної і Східної України у його стосунку до західноєвропейської романтики", "До проблеми розвитку Франкового стилю", "Драма "Між двох сил" В. Винниченка, як відображення української національної революції" та інші.

Підсумовуючи огляд 2-го тому "Вибраного", можна цілком певно сказати, що кожна праця, розвідка, рецензія нашого науковця має в собі щось нове: нові або присипані порохом забуття факти, або цікаві припущення, проблеми, теорії, або їх усе разом. У розвідці про "Камінного господаря" Л. Українки бачимо цілком нове, ще ніким не висловлене розкриття ідейного змісту драми, а також доказаніше, ніж у дотеперішніх працях, подано окреслення типів драми на тлі світового розроблення теми донжуанізму.

У праці "До проблеми розвитку Франкового стилю" не тільки виставлено, а й конкретизовано тезу, що Франко у своїй творчості еволюціонував від реалізму-натуралізму до неоромантизму. У розвідці "Український романтизм Центральної і Східної України у його стосунку до західноєвропейської романтики" — досить докладно змальовано культурну атмосферу романтики та специфічно літературний її зміст, при чому до деталів доведені паралелі між романтизмом українським та англійським, німецьким, французьким і італійським. В такому аспекті в нашому літературознавстві проблеми романтизму ще не розглядано, були лише окремі натяки на це (як, наприклад, у Шамрая).

Проф. Юрій Бойко (автор кількох видань про Т. Шевченка) високо оцінив книжку П. Зайцева "Життя Т. Шевченка" й оборонив її від закидів в ненауковості (Див. "Тарас Шевченко в новому світлі"). Але одночасно в роботі "Біографія Шевченка на основі узгляднення новіших осягів шевченкознавства" дослідник переміг ті труднощі, яких не подолав проф. П. Зайцев, а саме — дав образ складних відносин між Шевченком і його російськими знайомими письменниками, показав умовність тих відносин та нереальність советської тези про наявність "спільнного фронту" між Шевченком, з одного боку, а Чернишевським і Добролюбозим, з другого. Тим то, уважно читаючи два томи "Вибраного", можна відчути загальні контури нового "Курсу історії української літератури 19-20 століть". А така історія, написана в новому світлі, дуже потрібна, її давно чекає і наш загал, і науковий світ. Об'єктивний науковий підхід в аналізі наших мовних, літературних та історичних процесів, уміння глянути на речі по-новому, поставити питання принципово з погляду національної рациї, уміння дати наукову оцінку багатьох аспектів творчості й подій як на рідних землях, так і в вільному світі — це ті головні позитиви нашого провідного літературознавця, дійсного члена УВАН та НТШ проф. д-ра Юрія Бойка, які характеризують його літературознавчі джерельні праці двох томів "Вибраного". Треба сподіватись, що поява третього тому незабаром принесе новий здобуток до скарбниці нашої науки.

Василь ГОЛУБ

"НОВІ ДНІ", травень 1976

НОВА ПЛАТІВКА ЙОСИПА ГОШУЛЯКА

Подібно, як перша платівка Йосипа Гошуляка в 1967 р., так і недавно видана друга вирізняється від досить численних у нас грамофонних появ великою вимогливістю і дбайлівістю за усе: за репертуар і якість виконання, за повноту інформації про наспівані твори і врешті за зовнішне оформлення. Нова платівка "Басові арії та монологи" з'явилися в Канаді як одна з ряду "Бут Мастер Концерт Серіес". Співвиконавець нашого соліста — Канадська Симфонічна Оркестра під керівництвом диригента Ернесто Барбіні.

Перша сторінка платівки присвячена в цілому композиторі Джюзеппе Верді. На ній вступні речитативи й арії з трьох опер цього композитора: "Набукко", "Сицилійська Вечірня" та "Дон Карльо". На другій сторінці арія з опери "Садко" Н. Римського-Корсакова, "Чернець" М. Вериківського та "Ой, чого ти, Дніпро" М. Фоменка. В цілому репертуар — однаково український, як і не-український — складений стилево і втриманий у колі історичної тематики.

В ньому нашу особливу увагу притягає "Чернець" — монолог для баса й оркестри, слова Тараса Шевченка, музика Михайла Вериківського. Це один з трьох монологів для баса з оркестрою, що їх М. Вериківський написав у роках 1942-1945 (крім "Ченця" це "Ярослав Мудрій" і "Соковорода"). Нашому співакові належиться признання за те, що добув цей твір з забуття і дав змогу запізнатися з ним ширшим колам наших і не-наших слухачів. У своїй монографії "М. І. Вериківський" (Київ, 1959) музикознавець Н. Герасимова-Персидська писала: ""Чернець" являє собою по суті цілу драматичну сцену з контрастними образами. Вона поділяється на дві великі частини: молодецька гулянка козаків у Києві на Подолі і похмура келія Межигірського монастиря. Композиторів вдалося органічно поєднати у поемі такі різні елементи, як народня пісня, танок і драматичний речитатив". До цієї характеристики можна додати, що цікава й барвиста партія оркестри сповняє особливе завдання в інструментальних межиграх, тобто інтерлюдіях. Там вона вдало розвиває думки, висловлені попереду і дає уведення до наступних частин монолога.

Слухання "Басових арій та монологів" Йосипа Гошуляка дає справжню насолоду. Гарного забарвлення голос нашого співака вирівняний на всій своїй ширині. Замітна точність інтонації та добра дикція в обох текстах — українському й італійському. Передання змісту виконуваних творів повне глибини і внутрішнього переконання. В усьому слідне серйозне, вимогливе ставлення до своєї мистецької праці. Симфонічна оркестра під диригентурою маestro Барбіні виявилася знаменитим, можна сказати, близкучим партнером. Подекуди хотілось би, щоби вона виразніше пускала співака на перший плян, та це, можливе, слід було зробити відповідним технічним процесом під час виконання.

Коли мова про зовнішнє оформлення платівки, то треба згадати передусім світлини і дані про всіх композиторів виконуваних творів. Надруковані повні оригінальні тексти з перекладом на англійську мову, виконаним проф. Ю. Луцьким. Подані теж інформації про виконавців разом з їхніми світлинами. Кажучи коротко: цінна і зразково оформлена платівка. Добре, що вилала її канадська фірма: можна сподіватися, що платівка ця не залишиться виключним здобутком нашого замкненого кола.

Василь ВИТВИЦЬКИЙ

НАДЗВИЧАЙНА НОВИНА

Осередок Української Культури й Освіти повідомляє, що видано "П'ятиголосні Партисні Концерти" з початку XVII ст.

Ці концерти дозволяють нам вивчати й співати їх, пізнаючи тим велику і глибоку українську музичну культуру минулого, яка для нас була майже невідомою.

Концерти в одній книжці з гарною твердою обкладинкою. Книжка об'ємом 146 сторінок. Передмова написана в англійській й українській мовах визначний музиколог і диригент Мирослав Антонович.

Видання концертів в обмеженій кількості. Підбайте замовити найскоріше. Ціна \$11.50 включно з поштовою оплатою.

Пишіть на адресу:

Ukrainian Cultural and Educational Centre
P. O. Box 722, Winnipeg, Man., Canada R3C 2K3

НОВЕ ВИДАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ

Зважаючи на конечну потребу впорядкування правописної практики та запровадження єдинізації правопису шкільних посібників, періодичної преси й інших друкованих видань поза межами Батьківщини, з ініціативи Наукового Товариства ім. Шевченка вийшов друком УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОПИС Пантелеїмона Ковалєва.

Це перше нове видання правописного посібника за останніх 30-ть років.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОПИС проф. д-ра П. Ковалєва виходить у другу річницю смерті його автора за редакцією Бориса Береста та з апробатою наших наукових установ — НТШ (США), УВАН (Канада) і Шкільної Ради УККА.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОПИС не творить мовної революції, а базується на правописі, що його прийняли Українська Академія Наук у Харкові 31 березня 1929 року і Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові 25 травня 1929 року. В укладанні т. зв. "харківського" правопису приймали активну участь мовознавці з усіх земель України, а зокрема такі визначні західноукраїнські вчені, як С.

Смаль-Стоцький, В. Сімович, В. Гнатюк, К. Студинський та І. Свенціцький.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОПИС повинен стати обов'язковим для всіх українців у вільному світі. Він повинен стати єдиним правописним кодексом для всіх, хто користується українською писемністю мовою. Правописні закони мають зобов'язувати як учнів початкових чи середніх шкіл, так і студентів вищих учбових закладів, як наших журналістів письменників і поетів, так і численні пресові органи й видавництва; як українські культурні й професійні організації, так і наші наукові установи.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОПИС підсумовує всі надбання і закони розвитку правописних норм української мови. Через технічну скомплікованість друкарського складу і високі кошти друку новий правопис виходить обмеженим накладом (лише 1,000 примірників).

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОПИС має 96 стор. друку, формату малої вісімки. Він оправлений в тривку, напівтверду обгортку. Всі замовлення надсилаємо канцелярія НТШ безпосередньо з Нью-Йорку ТІЛЬКИ після одержання готівки, чека чи поштогоного переказу на суму \$3.00 на адресу:

Shevchenko Scientific Society, Inc.
302-304 W. 13th St., New York, N.Y. 10014

АНГЛОМОВНЕ ВИДАННЯ "БІЛЬМА" М. ОСАДЧОГО

Серед багатьох розповідей про життя політичних в'язнів "Більмо" визначається як документ надзвичайної літературної якості. Молоде покоління заявляє свій протест проти існуючого ладу, бунтується проти влади. Осадчий з власного досвіду свідчить про особливий натиск на будь-які прояви національного життя в неросійських республіках СРСР "Більмо" — це не лише спогади про суд і ув'язнення. Це твір поета, який вміло переплітає в'їдливу сатиру, дошикульні притчі і ліричні роздуми про долю людини.

Михайло Осадчий народився в 1936 році на Сумщині в родині селянина-колгоспника, і, здавалося, був "взірцевою дитиною революції". Член КПРС і заступник секретаря парторганізації з ділянки ідейно-виховної роботи, він був прихильником режиму до часу, коли його в 1965 році раптом арештували й обвинуватили в "антирадянській пропаганді й агітації". Відвертий протест Осадчого постав під час і в наслідок восьмимісячних допитів у тюрмі КГБ, незаконно закритого суду і запроточення його у виправно-трудовий табір суворою режиму у Мордовії, де він познайомився з визначеною групою політ'язнів.

Після звільнення в 1967 році Осадчому заборонено повернутись на попередню працю викладача журналістики у Львівському університеті, як та-жож не дозволено йому жити з дружиною і дитиною. В 1972 році, коли "Більмо" продісталося на Захід і там з'явилось друком, Осадчого вдруге заарештовано і поставлено під суд.

На підставі чотирьох українських варіантів "Більма", які з'явилися на Заході, Марко Царинник приготував до цього часу найповніше видання. Завдяки вичерпним виноскам про суди Осадчого і його ровесників, біографічно-критичній вступній статті і додаткам, в яких зібрано документи у справі Осадчого, це англомовне видання на 240 сторінок має надзвичайну вартість.

Cataract: A Ukrainian Poet's Memoir of Repression and Resistance з'являється під серією A Helen and Kurt Wolff Book в одному з найбільших нью-йоркських видавництв Harcourt Brace Jovanovich, Inc. Видання Helen Wolff славиться літературною якістю. В цій серії з'явилися такі всесвітньо відомі письменники, як Гюнтер Грасс, Євгенія Гінзбург і Андрей Амальрик.

Книжка коштує \$8.95 в твердій оправі та \$3.95 в м'якій.

Замовлення слати на адресу:

CATARACT PRESS
Box 1186, Postal Station "A", Toronto, Ont. M5W 1G6
Canada

АКЦІЇ В ОБОРОНІ ЛІКАРІВ — МИКОЛИ ПЛАХОТНЮКА І МИХАЙЛА ШТЕРНА

Централя Міжнародної амнестії в Лондоні опублікувала у своєму місячному бюллетені за квітень 1976 р. (ч. 4, рік III) заклик в обороні українського лікаря д-ра Миколи Плахотнюка, який тепер перебуває в Дніпропетровській психіатричній тюрмі. В заклику пишеться:

"Д-р Микола Плахотнюк, українець, є одним з політичних дисидентів, який ще далі перебуває в Дніпропетровському психіатричному шпиталі після недавнього звільнення Леоніда Плюща. Д-р Плахотнюк, адоптований Міжнародною амнестією в'язнень, був ув'язнений в січні 1972 р. під закидом "антисоветської агітації і пропаганди". Пан Плюш сказав, що він особисто був свідком жорстокого поступування з д-ром Плахотнюком. Д-р Плахотнюк є лікарем. Перед його публічною заявою в обороні іншого українця — В. Мороза в 1970 р., він був старшим ліабораторійним асистентом в туберкульозній санаторії для дітей біля Києва. Він був звільнений з цього становища в 1970 р., заарештований в січні 1972 і проголошений невідповідальним за свої вчинки в листопаді 1972 р.; діагноза — психоз френічний.

Можливо, що д-р Плахотнюк є насильно лікований невролептичними ліками в Дніпропетровському психіатричному шпиталі.

Просимо увічливо стилізовані листи, прохаючи звільнення д-ра Плахотнюка, слати до:

СССР, Українська ССР, м. Дніпропетровськ, вул. Чічеріна 101, п/я ЯЭ-308, Спеціальна психіатрична лічниця.

В останніх кількох місяцях розгорнулася також посилена акція в обороні д-ра Михайла Штерна, українського єврея з Вінниці, незаконно засудженого на 8 років ув'язнення.

Недавно створено в Парижі Міжнародний комітет за звільнення д-ра М. Штерна, який складається з самих лавреатів Нобелівської нагороди.

Комітет цей очолюють відомі французькі письменники Жан-Поль Сартр і Сімон де Бовуар, які звернулися до лавреатів Нобелівської нагороди спеціальним закликом, у якому між іншим говориться:

"Світ, в якому ми живемо, сповнений звуками про свободу людини, про її празо, на вільний вибір свого життєвого простору. А рівночасно є люди, які страждають та вмирають по тaborах, ізольовані й не почуті ніким. Справа доктора Михайла Штерна, видатного ендокринолога, радянського громадянина — блоючий приклад..."

Щоб боротися проти такої жорстокої несправедливості, що її зазнав лікар, який присвятив усе своє життя зменшенню людських страждань, ми створюємо Комітет для звільнення доктора Штерна. Цей Комітет очолюватимуть лавреати Нобелівської нагороди, які підпишуть цей заклик, і кожний підпис буде неоцінимим внеском у справу збереження людської гідності...

Навже ми мовчатимемо і чекатимемо, поки він помре?... Кожний з нас може одного дня стати жертвою махінацій, але ми будемо безнастанно нагадувати представникам державної влади, що їхня всемогутність не дає їм повноважень зазіхати на права людини, права громадянина.

Заклик ініціаторів підписали біля шістдесяти лавреатів Нобелівської нагороди з багатьох країн світу. (УІС "Смолоскип").

СКРИПКА ПАГАНІНІ
в руках українського
скрипала...

В Генуї недавно закінчився ХХІІ міжнародний конкурс молодих скрипалів, в якому приймали участь 25 виконавців із різних держав. Жюрі цього конкурсу однозідно присудило перше місце Юркові Корчинському, учніві Львівської консерваторії ім. М. В. Лисенка.

"У нього найліпша техніка виконання", сказав президент жюрі маestro Енріко Кортезе.

В муніципальному палаці Генуї зберігається скрипка, зроблена в 1742-му році відомим кремонським майстром скрипок Джузеппе Гварнері. На ній у свій час грав геніальний Ніколо Паганіні, який заповів унікальний інструмент своєму рідному містові.

"НОВІ ДНІ", травень 1976

Отже цю історичну скрипку доручили Юркові Корчинському і надали честь грati на скрипці Паганіні під час традиційного концерту, присвяченого пам'яті іншого видатного генуезця — Христофора Колюмба.

Юрій виступав перед муніципалітетом Генуї. В його руках була скрипка Паганіні, а поблизу стояли карабінери, яким доручено охороняти реліквію Генуї.

За "Н.Р.С." переклав Д. Николенко

БОСТОНСЬКІ УКРАЇНЦІ — ДЛЯ ФОНДУ ІМ. І. БАГРЯНОГО

Заходами ініціативної групи на чолі з Ларисою Діяк в Бостоні відбувся літературно-мистецький вечір, присвячений Фундації ім. І. Багряного. Було це 20 березня ц.р.

Заялі при українській православній церкві св. Андрія була дбайливо прибрана і оздоблена, а сцену прикрашував великий портрет Івана Багряного, що його спеціально для вечора намалював мальяр-студент Андрій Діяк.

Відрадно було бачити, що на вечір прибула її наша молодь, члени місцевого відділу УККА, група студентів-докторантів і професорів з Українського Тарварду.

Програмою вечора керував наш відомий сеньйор Андрій О. Бараник, який познайомив присутніх з програмою вечора і представив доповідачів.

Першою була доповідь проф. Д. Кислиці про літературну творчість Івана Багряного. Доповідач подав живий образ Багряного — як поета, письменника, публіциста та політика, назвавши його великою і воднораз дуже скромною людиною — милою і чарівною. У доповіді було чимало особистих спогадів про І. Багряного як людину і письменника.

Про завдання і пляни Фундації імені Івана Багряного говорив проф. Мих. Воскобійник. По його доповіді було досить багато запитів і схвальних висловів.

Пані Лариса Діяк розповіла, що спонукало її улаштувати цей вечір, і звернулася з закликом до учасників вечора скласти пожертві на видавничу Фундацію ім. Івана Багряного, а від себе і свого чоловіка Володимира відразу внесла на Фундацію 100 дол. На підставі дотеперішніх відомостей про наслідки збірки в Бостоні (збірка продовжується) оголошено, що зібрано понад 800 дол. Як на невелику групу приятелів і шанувальників Івана Багряного в нашому місті, це справжній успіх.

Завершено вечір концертом, у якому взяли участь співаки-солісти — Євген Мороз, Лариса Діяк та тріо в складі Ліди Головатої, Лариси Діяк та Лесі Струж. Концерт підготував Микола Калиниченко, при фортепіанному супроводі Мирослава Віntonова, декламували Марія Кайко, Антоніна Міцкевич і Ганна Ранюк. Піяністи — Софія Ранюк і Мирослав Віntonів.

Не від одного з присутніх чулися слова подяки за так уміло й культурно проведений літературно-мистецький вечір. Висловлювались побажання й далі влаштовувати такі вечори в наших громадах. щоб почата справа увінчалася успіхом. Г. Р.

Ч И Т А Ч И П И Ш У Т Ъ

Вельмишановний Пане Редакторе,

Якби не Ваше відважне твердження у січневому числі "Нових днів", що в нас немає промовчування літературних творів, я признаюсь, цього листа й не писала б. Та хочу Вам доказати, що воно існує...

Я цілком погоджуся з твердженням Ю. Ш. в "Сучасності", що існує змова мовчання! От, ця сама "Сучасність" не помістила рецензії відомого нашого вченого, свого співробітника, на мої "Віднайдені роки". Вони їм мабуть були "трєфні"... коли письменник, як ось я, не держиться якихось одних "івців", бо вважає, що існує одна наша спільна література, а народ ставить понад усі партії...

З належною пошаною,
Mira Гармаш, Філадельфія

Вельмишановна редакторе!

У січневому числі "Н. Д." (ст. 29) М. Даль, частинно погоджуючись, а частинно не погоджуясь зі статтею Ю. Ш. у вересневому числі "Сучасності" з приводу появи у еміграційному "самвидаві" чотирьох віршових зошитів Ол. Смотрича, пише таке:

"Чому твердити, що жодне з наших видавництв не взялося б видати ці вірші, коли Смотрич до жодного з них і не звертався?" — а також нарікає на те, що Смотрич не "зволив переслати редакції рецензійний примірник своїх віршів".

Звертався чи не звертався Ол. Смотрич до когось із наших видавництв у справі видання його віршів, ми не знаємо. Це міг би сказати лише сам Смотрич. А от те, що він не "зволив" переслати "Н. Дням" рецензійний примірник — це справді шкода. Можливо це пояснюється тим, що наклад його віршів негайно по їх виході розійшовся, і в Смотрича немає зайвого примірника для "Н. Днів". Я сам купив щось біля десяти примірників і розіслав їх своїм знайомим, переважно жіночтву. Однаке, в мене є ще по одному примірнику кожного зошита і я охоче поділюся (фотовідбитками) з "Н. Днями", сподіваючись, що вірна проголошеній у статті М. Даля політиці ("не відмовили б надрукувати") редакція "Н. Днів" уже в черговому числі журналу надрукує ці вірші. Бо ж негарно інтригувати своїх читачів чимось таким, чого вони не мають зможи прочитати.

З привітом,
O. Детантський

Шановний Пане Детантський!

Я також за "детант", але за справжній, а не за ленінсько-брежнєвський. За фотовідбитки сімох надісланих віршів щиро дякую. Але ж вони не підписані й сторінки навіть не нумеровані. Звідки ж нам знати, що їх написав О. Смотрич, а не ви самі? Ані свого справжнього прізвища, ані адреси, ви ж не подали! Надіслані вами вірші

брудні. Ми не збираємося ображати О. Смотрича, ані естетичних почувань наших читачів (а зокрема читачок), і тому цих віршів не друкуємо.

M. Даль.

Шановні Панове!

...Не розумію, чому вважаєте потрібним друкувати чисто УРДПівські справи. Резолюції та промова В. І. Гришка були друковані в "Свободі" і в "Українських вістях", а це ж журнал, то нащо займати місце ще й тут тим самим? Це моя думка, хоч я сам член УРДП, але власне, можливо, тому й почивається ніякого, що в "Нових дніях" саме ці речі друкуються. Вже не кажу, що чув і від людей те саме. Можливо, візьмете це до уваги.

З пошаною й привітом,

D. Грушецький

Шановний друже Грушецький!

Дякую Вам та іншим членам УРДП, які думають так, як і Ви. Я не проти того, щоб у "Нових дніях" друкувалися й сuto удердепівські речі (як і речі інших українських політичних партій). але під умовою, що ці речі будуть друковані в "Нових дніях" ще перед тим, заки їх *передрукують* інші наші тижневики чи щоденники. Хочу вірити, що редакція "Нових днів" і автори візьмуть це до уваги.

M. Дальний

Вельмишановні Панове!

Зближається рік часу, як я купив і виповнив поштовий переказ, щоб заплатити післяплату і внести передплату на журнал "Нові дні". Але коли прочитав у цьому журналі "відоме інтерв'ю" двох професорів, то закинув той поштовий переказ і аж тепер його знайшов.

Висилаю його Вам і думаю, що буду ще так довго передплатником, доки знову таке інтерв'ю не появиться, а тоді перестану ним бути на завжди...

Сподіюсь, що в майбутньому не будуть появлятись у цьому цікавому журналі такі "інтерв'ю", бажаю Вам багато успіхів, та

остаюсь з пошаною до Вас

П. Данилюк, Канада

Вельмишановний Пане Данилюк!

На жаль, не можемо гарантувати, що в "Нових дніях" ніколи не появиться ще щось, що Вам не подобається. Як кажуть наші брати, — "ще ся той не вродив, щоб усім догодив". Віримо однак, що коли виведе Вас із рівноваги якесь інше "інтерв'ю", — Ви зареагуєте на нього так же розсудливо, як і цим разом. Ред.

Шановний Пане Дальний!

Дякую за листа з 8 квітня, хоч цей Ваш лист мені й не подобається. Справа в тім, що з нього я бачу, як Ви разом з де-ким з провідників гриш-

ківської УРДП, виявляєте дуже й дуже поверхове знання нашого нинішнього національного ворога — большевизму. І дуже шкода, що Ви не ознако-милися зі змістом моєї статті п. н. "На політичному бездоріжжі". Прочитавши ту статтю (вона, до речі, таки була опублікована в газ. "Український голос", чч. за 14, 21 та 26 січня ц.р.), кожний письменний чоловік та ще обізнаний з політичними справами, безсумнівно погодиться з моєю думкою, яку я там одверто висловив, а саме: в своєму писанні п. Гришко готує ґрунт для капітуляції українців перед большевицькою імперією. І від цих слів я не відмовлюсь навіть на найсуворішому національному українському суді. У вільних державах кожному вільно мати будь-які думки, але, якщо ці думки популяризуються в пресових органах, що недавно належали українській самостійницькій партії, то... тут важко стриматись, щоб не сказати того, що оце я сказав.

Я ніяк не можу зрозуміти, чому і як я скрив-див найкращу філію ОДУМ-у. Адже ж я писав не про філію, а про когось, хто підписався крип-тонімом "О. К.".

Д-ра Ю. Криволапа я шанував до того часу, поки він не дозволив собі писання, вміщеного в лютневому числі "Нових Днів" ц.р. У довгій статті-доповіді шановний д-р даремно потратив багато слів, замість того, щоб коротко сказати (на тему "Що ми можемо зробити у країнах на-шого поселення, щоб допомогти українській спра-ві") так: *"Мусимо виховувати українських па-триотів"*. (Це, коли йде річ про нашу молодь, якій судила історія довгенько жити поза Украї-ною).

Я не належу до тих шовіністів, що кожного, хто живе під большевицьким режимом, вважає за людину пропащу, але, коли якийсь заслужений перед большевиками артист наспівує "Гоп, кумо, не журись" тоді, коли маси українського народу стогнуть під большевицьким режимом, а країці його представники томляться в тюрмах та кон-центраках, то я не піду слухати такого, хоч би й накращого, співака та плескати йому в долоні.

Мені часто здається, що наші совєтофіли не-щасні тому, що вони мало знали той проклятущий режим. Їх навіть не навчив досвід Скрипника, Волобуєва і багатьох інших, що перші пішли на співпрацю з антилюдянім режимом і закінчили смертю від того режиму. І так закінчили, що по них і пес не гавкнув... І я не бажаю, щоб будь-хто з хороших українських людей пішов дорогою, я б не сказав дорогою, зради, але дорогою нетяму-щої людини.

На все добре Вам!

Iv. Піддубний

Шановний Пане Піддубний!

Друкую Вашого листа без поправок, щоб Ви не закинули мені ще більшого гріха, ніж поверхове знання більшовизму. А друкую його тому, щоб читачі самі побачили, як тяжко сьогодні ве-сти українські установи й організації, чи хоча б редактувати українські періодики...

Не дискутуватиму з Вами про те, хто краще знає нашого нинішнього національного ворога.

"НОВІ ДНІ", травень 1976

Скажу тільки, що не наш ворог, а саме такі непрозважні писання як Ваш лист відіпхнули від активної участі в українському громадському житті тисячі наших молодших провідних людей. Чи Ви в своєму партійному засліпленні розумієте, що Ви пишете? Ви ж пропагуєте не політичне бездоріжжя, а непролазні політичні джунглі! Якщо п. В. І. Гришко, — за Вашою логікою, — "готує ґрунт для капітуляції українців перед большевицькою імперією", то виходить, що та-кий ґрунт "готував" і його заступник П. К. Волиняк, а посередно й сотні відомих безпартійних чи різно-партійних співробітників Нових днів". Ну, знаєте, — куди ж далі йти?

Цікаво, чи прийшло Вам до голови, що капі-туляцію українців перед російськими більшови-ками (хай і неформальну) підготувало таке ваше покоління понад 50 років тому?! А проте, на-скільки мені відомо, однодумці В. І. Гришка не заваджають Вам снити й декламувати про само-стійну соборну Україну від Пряшева аж до Зе-леного Кліну, чи бодай до Кавказу. Чого ж Ви так злобно ображаете їх за їхні намагання ряту-вати, разом з іншими українськими патріотами те, що сьогодні при розумній тактиці ще можна врятувати від страшного русифікаторського по-топу? Невже затісно нам на чотирьох континен-тах Землі?

Отже, на все добре!

M. Дальний

КАНАДСЬКЕ ТОВАРИСТВО ПОБОРЮВАННЯ РАКА

Більшість людей думає, що боротьба проти рака ведеться тільки в лабораторіях, університетах, до-слідних інститутах. Люди думають, що фахівці через свої досліди матимуть наглий успіх, який поборе цю хворобу. Справа не така проста.

Перемогу над раком здобудуть і звичайні люди — добровольчі працівники, збирачі фондів. Добровольчі працівники оцінюються на рівні з фа-хівцями, бо вони одні одних доповнюють і попов-нюють.

Збірщик, який застукає до дверей вашого дому по пожертву, під час річної кампанії Канадського товариства поборювання рака, є тільки один з на-ціональної сітки 120,000 повних посвяти доброволь-ців. Вони збирають фонди на досліди, на загальну освіту населення та на обслуговування пацієнтів. Ціль цьогорічної збірки в Торонто є \$2,200,000, в Онтаріо — \$6,500,000.

Добровольці також займаються різними іншими справами: дають інструкції пацієнтам про розваги, відвідують шпиталі, завідують публічнимиedu-каційними програмами. Можна сміло сказати, що ми ще досі не мали стільки людей, які посвячують себе для перемоги над цією хворобою.

Ми зацілюємо всіх канадців до боротьби проти рака. Зробіть це, беручи регулярно лікарський огляд. Зробіть це, даючи щедру пожертву під час кампанії Канадського товариства поборювання ра-ка. Зробіть це, даючи найцінніший дар — ваші услуги як доброволець.

По більші інформації звертайтесь до Барбари Кілверт, тел. 923-7474.

ПОРОЗУМІЙМОСЯ

Вельмишанові Читачі та Співробітники!

Із випуском цього травневого числа "Нових днів" — мое тимчасове редактування журналу кінчиться. Така була в нас умова з Дирекцією видавництва, що я редактуватиму журнал до квітня-травня 1976 року, поки ред. Д. В. Кислиця повернеться з відпустки або запропонує когось іншого трохи по-таяти це "солодке" ярмо.

Я не знаю, чи всі українські редактори усвідомлюють собі вбогість, одноманітність і незадовільність своїх видань. Ми, в "Нових дніях", ніколи не були вповні вдоволені рівнем чи змістом нашого й Вашого журналу. На жаль, обставини завжди складаються так, що він мусив бути таким, яким був, або не було б його вже цілком. Отже я прошу у Вас вибачення за всі технічні недогляди, як і за ті діри, яких не було часу заповнити актуальними матеріалами.

Але, водночас, я і вдячний Вам, що так багато з Вас, без спеціальних замовлень, присилали свої вартісні праці та прихильні чи й критичні листи. Во немає, мабуть, нічого гіршого для редактора, як мовчанка читачів і співробітників. Дякую й тим членам редколегії, що пам'ятали про свої обов'язки без зайніх нагадувань, на які в мене таки не вистачало часу.

Звичайно, в рубриці "Порозуміймося" хотілося б порушити десятки різних справ і проблем. Але за два тижні відбудуться річні збори членів в-ва "Нові дні" і я думаю, що новообрана Дирекція подасть до відома читачів бодай те, що конечно подати. Тому тут я порушу тільки одну, "невтимальну" справу, а саме — справу збірника про Полтаву.

Отже, дорогі Полтавці! Я не пригадую, хто перший порушив справу збірника про нашу славну Полтаву на сторінках "Нових днів". З того часу на цю ціль приходять до адміністрації час-до-часу індивідуальні і збірні пожертві. На жаль, досі поступило їх дуже мало і, якщо ви не зорганізуетесь, то збірник не побачить світу й до судного дня.

Чи чув з вас хтось колись про Підгайці? Є таке містечко в Бережанському районі Львівської області. Десять років тому воно нараховувало 4,500 населення, а Полтава — 177,000! На еміграції підгаєчан є, мабуть, менше, ніж полтавців. Та ось для видання збірника "Підгайцька земля" вони спромоглись створити Головний комітет підгаєчан і кільканадцять місцевих комітетів, для зв'язку видають чепурне "Слово підгаєчан" двічі на рік, зібрали на збірник уже понад 22 тисячі доларів та матеріали від сотні авторів і над цими матеріалами працює зараз трох редакторів.

Молодці підгаєчани! Вірю, що полтавці не обраzierяся на них і на мене за те, що я згадав, як треба діло робити.

З широю пошаною й привітом для всіх,

М. ДАЛЬНИЙ

3 НОВИХ ВИДАНЬ

Г. Гордієнко. ЧЕРВОНА КАЛИНА: етноботанічна студія. — Торонто: "Хортиця", 1973. — 94 стор.

Ол. Фединський. БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ ПОЗА МЕЖАМИ УКРАЇНИ: річник VII-IX за 1972-1974 роки. — Клівленд: Український музей-архів, 1975. — 84 стор.

Д. Нитченко. ЕЛЕМЕНТИ ТЕОРІЇ ЛІТЕРАТУРИ І СТИЛІСТИКИ. — Мельбурн: "Просвіта", 1975. — 86 стор.

М. Ситник. ЦВІТ ПАПОРОТІ: поезії. — Торонто: "Молода Україна", 1975. — 224 стор., порт.

К. Каздoba. ЗАМЕТЕНИЙ ШЛЯХ: спогади про хресну дорогу розкуркуленіх. — Мюнхен, Аделайд: Інститут літератури ім. М. Ореста, 1974. — 367 стор., порт.

Ю. Радзикевич. ЛУПУЛОВІ СКАРБИ: історичне оповідання. — Мюнхен: "Дніпровська хвиля", 1975. — 288 стор., портр.

М. І. Мандрика. ЗАВЕРШЕННЯ ЛІТА: поезії, 1970-1974; присвячується 100-літтю української столиці в Канаді, місту Вінніпегу, і наступному 90-літтю автора. — Вінніпег: "Арс", 1975. — 189 стор., портр.

І. Манило-Дніпряк. МЕЧ СВЯТОСЛАВА: поезії, байки, гуморески. — Нью-Йорк: "Волосожар", 1973. — 82 стор., ілюстр.

ВАСИЛЬ ЧАПЛЕНКО: збірник з нагоди його 75-річчя (упорядкував д-р Іван Овечко). — Нью-Йорк: видано заходами прихильників і дружини ювіляра, 1975. — 203 стор., ілюстр.

ПЕРОМ І СЛОВОМ: Іван Овечко у дзеркалі 25-річної діяльності за океаном (1950-1975); бібліографія, відгуки, рецензії. — Лос Анджелес: Комітет Срібного ковілею діяльності Івана Овечка, 1975. — 291 стор., ілюстр.

НОТАТКИ З МИСТЕЦТВА (Редакційна колегія: М. Дмитренко, В. Дорошенко, П. Мегік, С. Рожок, М. Струтинська, Вол. Шиприкевич. — Філадельфія: Відділ ОМУА, 1974-1975 (ч. 14, 15), ілюстр. Тираж 1,000 прим. Ціна \$5.00.

Ол. Баран. ПИТАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПАТРІЯРХАТУ В ШАШКЕВИЧІВСЬКІЙ ДОБІ. — Вінніпег: Рада українських організацій за Патріярхат Української католицької церкви, 1974. — 39 стор.

Міра Гармаш. РАЙДУГА В ПІТЬМІ: друга збірка поезій. Обгорта, скульптурний портрет поетки та графічне оформлення роботи Романа Василишина. — Філадельфія, Чікаго, 1972. — 60 стор., ілюстр.

Міра Гармаш. МАРІЯ ЛЮІЗА: поема. Обгорта та географічне оформлення роб. Романа Василишина. — Філадельфія, 1972. — 63 стор., ілюстр.

Ол. Зозуля. БЕЗ ЖАРТІВ: гумористичні оповідання. — Детройт: накладом автора, 1975. — 95 стор., ілюстр.

ЖІНКИ ТЕПЕР МАЮТЬ ОДНАКОВУ МОЖЛИВІСТЬ НА КРЕДИТ.

Ось, що Онтаріо зробило, щоб це право забезпечити.

Тут в Онтаріо кожна жінка, замужня чи ні, повинна отримати кредит у своєму власному імені, якщо її кваліфікації на кредит, прибутки з посіlosti чи роботи є такі, що мужчина з такими самими кваліфікаціями отримав би кредит.

В основному нові онтарійські напрямні щодо рівноправної можливості на кредит (Equal Credit Opportunity Guidelines) це забезпечують.

Усі більші кредитові підприємства в Онтаріо одобрили ці напрямні, вважаючи, що доступність до кредиту є правом, не зважаючи на цей факт, що самий кредит — це привілей.

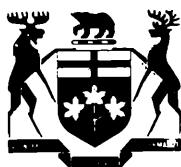
На практиці напрямні беруть до уваги наступні принципи:

- примінюю до чоловіків і жінок такі самі норми щодо оцінки на одержання кредиту
- не відмовляй підвищення кредиту жінці, тому, що вона змінила свій стан одруження

- не вимагай і не вживай інформації про плянування родини при розгляді заяв на кредит
- бери до уваги прибутки чоловіка чи жінки, якщо вони разом вносять заяву на кредит
- уважай аліменти і виплати на утримання дітей як прибутки
- не змінюй оцінку кредиту даної особи тільки на підставі оцінки кредиту її супруги
- зголошуй до агенцій, які постачають інформації щодо кредиту, окрім жінку й чоловіка

За брошуорою з докладними інформаціями про напрямні відносно кредиту для жінок пишіть:

Ontario 20
Queen's Park
Toronto, Ontario
Ministry of Consumer
and Commercial Relations
Sidney Handelman, Minister

Province of Ontario

William Davis, Premier

POSTAGE PAID AT TORONTO

Second Class Mail Registration

Number 1668

if not delivered please return to:

NOWI DNI

28 Northcliffe Blvd.

TORONTO, ONT., CANADA

НОВІ КНИГИ, ЯКІ ЩОЙНО НАДІЙШЛИ З УКРАЇНИ

Ворончук А. П. ПІДРУЧНИК АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ. "Вища школа", Київ 1975, стор. 352.	\$ 1.65
Гончар Олесь. ЧАРИ КОМИШІ. Новели. "Дніпро", Київ 1975, стор. 320.	3.75
Ільченко О. ПЕТЕРБУРЗЬКА ОСІНЬ. Повісті. "Дніпро", Київ 1975, стор. 320. — До збірки ввійшли слідуючі повісті. "Петербурзька осінь" — повість про життя Т. Г. Шевченка в Петербурзі після заслання, "Італійський каприччо" — розповідь про перебування Юрія Федъковича в Італії; "Звичайний хлопець" — твір життя Валерія Чкалова; "Солом'яна рукавичка" — повість-казка, що відтворює легендарні події часів Великої Вітчизняної війни.	2.60
Майборода А. В. СТАРОСЛОВ'ЯНСЬКА МОВА. "Вища школа", Київ 1975, стор. 294.	1.60
Мінковський О. ШАЛЕНСТВО МАЙКИ СКОВРОН. З польської пере- клад Всеволод Неділько. "Молодь", Київ 1975, стор. 180.	1.10
БУКВАР ІВАНА ФЕДОРОВА. (На церковнослов'янській та українській мовах), "Дніпро", Київ 1975, стор. 95.	0.95
Ісаєвич Я. Д. ПЕРШОДРУКАР ІВАН ФЕДОРОВ I ВИНИКНЕННЯ ДРУКАРСТВА НА УКРАЇНІ. "Вища школа", Київ 1975, стор. 152.	3.25
ПЕРШОДРУКАР ІВАН ФЕДОРОВ ТА ЙОГО ПОСЛІДОВНИКИ НА УКРАЇНІ (XVI—XVII ст.). Збірник документів. "Наукова думка", Київ 1975, стор. 342.	7.50

Пишіть за списками книжок і пластинок.

Замовлення більше \$15.00 крамниця оплачує за пересилку. Пошта за одну пластинку в Канаді
50¢, за кожну додаткову 20¢. В США 75¢, а за кожну додаткову — 25¢.
В Онтаріо просимо додавати 7% сейл текс.

УВАГА! До замовлення на \$1.00 (одного долара) просимо прислати 20 центів у Канаді і США
на поштову оплату. Слід вказувати ім'я автора та назву книжки.

UKRAINSKA KNYHA

1162 Dundas Street West, Toronto 3, Ontario, Canada
Tel.: 532-8928